

Keskustasuunnitelma Kellokosken kylään

Diplomityö - TKK - Arkkitehtiosasto - Arkkitehtuurin koulutusohjelma
3.12.2007 Tekijä: Eila Lahdenperä Valvoja: Aija Staffans

Diplomityön tiivistelmä

Tekijä:	Eila Lahdenperä
Pääaine:	Yhdyskunta- ja kaupunkisuunnittelu
Sivuaine:	Arkkitehtuurin teoria
Työn nimi:	Keskustasuunnitelma Kellokosken kylään
Title in English:	Plan for the Centre of Kellokoski village
Oppituoli:	A 36 Yhdyskunta- ja kaupunkisuunnittelu
Työn valvoja:	ma. professori Aija Staffans
Työn ohjaajat:	Kaava-arkkitehti Asko Honkanen, kaavapäällikkö Kaija Hapuoja, kaavapäällikkö Pertti Kyyhkynen

Tässä työssä on kaksi osaa: suunnittelualueen analyysi ja suunnitelmat. Suunnitelmat on laadittu Tuusulassa sijaitsevan Kellokosken kylän keskusta. Kylässä on noin 4000 asukasta ja se kasvaa jatkuvasti. Suunnitelmia on kolme: koko Kellokosken keskustan kehityssuunnitelma sekä tarkemmat Ruukinlaakson ja Kasvihuoneenaukean asuinalue suunnitelmat. Kasvihuoneenaukealle on laadittu myös asemakaava.

Työn tavoitteena on ollut Kellokosken kylän keskustan kehittäminen toimivaksi, viihtyisäksi ja tunnistettavaksi. Työ on tehty yhdessä osallisten ja asiantuntijoiden kanssa. Siten suunnittelulle on löytynyt yhteisiä tavoitteita ja todellisia rajoituksia.

Työn ensimmäisessä osassa kerrotaan Kellokosken kylästä, sen historiasta, maiseman erityispiirteistä, rakennetusta ympäristöstä ja asukkaiden näkemyksistä.

Työn toisessa osassa esitellään ensin kehityssuunnitelma Kellokosken keskusta. Siinä ehdotetaan täydennysrakentamista ja kiertoliittymiä pääkaduille. Parannuksia on suunniteltu myös kevyen liikenteen reitteihin ja pysäköintijärjestelyihin.

Tarkimman suunnittelun kohde on Kasvihuoneenaukean asuinalue. Se sijaitsee nykyisellä Kellokosken sairaalan joutomaalla kaupallisen keskustan vieressä. Alue on kooltaan noin 5 hehtaaria. Suunnitelman korttelitehokkuus on Tuusulan kunnan vaatima 0,4. Asuinkerrosalaa on 16 100 m² ja liiketilan kerrosalaa 2 700 m². Alueelle tulee noin 320 asukasta.

Kasvihuoneenaukean talot ovat 2½- tai 3½-kerroksisia. Ne voivat olla oma-

koti-, pari-, rivi- tai pienkerrostaloja. Talot muodostavat rajattuja korttelipihoja ja selkeää katutilaa. Alueen laidassa on tori, jonka reunoilla on liiketilaa. Kevyt liikenne on ohjattu kulkemaan torin kautta. Alue on mahdollista rakentaa valmistaloilla.

Ruukinlaakson asuinalue käsittää Kellokosken ruukin ja sen ympäristön. Alue on kooltaan noin 6 hehtaaria. Siellä on 10 000 kem² vanhoja teollisuusrakennuksia ja työväen kasarmi. Tuusulan kunta haluaa alueen muuttuvan keskustatoimintojen alueeksi.

Teollisuusrakennusten ja työväenkasarmin väliin on suunniteltu 5800 kem² uudisrakentamista. Uudet talot mukautuvat kumpaankin historialliseen miljööseen.

Ruukin maaperä on saastunut, jokitörvät ovat epävakaat ja rakennukset rapistuneita. Näistä ongelmista ei kuitenkaan ole tarpeeksi tietoa, jotta niiden perusteella voitaisiin päättää alueen tulevaisuudesta. Ruukinlaakson suunnitelman tarkoitus onkin vauhdittaa alueen lisätutkimusta ja olla keskustelun pohjana.

Abstract of master's thesis

Author:	Eila Lahdenperä
Major subject:	Urban Planning and Design
Minor subject:	Theory of Architecture
Title:	Plan for the Centre of Kellokoski village
Title in Finnish:	Keskustasuunnitelma Kellokosken kylään
Chair:	A 36 Urban Planning and Design
Supervisor:	Professor Aija Staffans
Tutors:	Asko Honkanen, City Planning Architect; Kaija Hapuoja, Head of City Planning; Pertti Kyyhkynen, Head of City Planning

This master's thesis consists of two parts: the analysis of the planning area and the plans. The planning area is the centre of Kellokoski township in Tuusula. The township has c. 4000 inhabitants and is still growing. There are three plans: the development plan for the centre of the township, Ruukinlaakso housing area plan and Kasvihuoneenaukea housing area plan. There is also a proposition of a city plan for the latter.

The main objective of this thesis is to make the centre of Kellokoski functional, pleasant and recognizable. I have collaborated with inhabitants and experts in order to find real goals and the conditions of planning.

The first part of this thesis introduces the history, the landscape and the built environment of Kellokoski. Also the inhabitants' views are presented.

The second part of this thesis first introduces the development plan for Kellokoski centre. Supplementary housing areas and circular intersections of the main street are proposed. Improvements in the light traffic routes and the parking places are planned.

The most closely planned area in this work is Kasvihuoneenaukea. It is located by the commercial centre of the township on the wasteland of the hospital. The area is about 5 hectares. The plot ratio of quarters is 0.4 as required by the municipality of Tuusula. There is 16 100 m² of housing and 2700 m² of commercial building. The number of inhabitants will be around 320 people.

The houses of Kasvihuoneenaukea have 2½ or 3½ storeys and can be detached, semi-detached, terraced or apartment houses. The quarters are lined with houses. Kellokoski square is placed on the crossroad of the main street and the main light traffic route. Kasvihuoneenaukea area can be built with prefabricated houses.

Ruukinlaakso area includes former iron works, workers' barracks and a park. The area is about 6 hectares. There are 10 000 m² of old industrial buildings. The municipality of Tuusula wants Ruukinlaakso to become a part of the township centre.

Ruukinlaakso plan proposes 5800 m² of new building between industrial buildings and workers barracks. New buildings are influenced by both neighbours.

The soil of the former iron works is polluted, unstable near the river and the buildings are in bad condition. There is not enough information about these problems to make decisions about the future of the area. In this situation, the objective of Ruukinlaakso plan is to promote the discussion and to hasten the further research.

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1	4.5.9 Liikenne	16
2 Suunnittelualue	2	4.5.10 Pilaantuneet maa-alueet	17
2.1. Suunnittelualan sijainti	2	4.6 Osallistuminen ja asiantuntijat	18
3 Kaavatilanne ja muut maankäyttö- suunnitelmat	3	4.6.1 Aukkaat	18
3.1 Kaavat	3	4.6.2 Yhdistykset ja yhteisöt	19
3.2 Hyökännummen osayleiskaava	4	4.6.3 Asiantuntijat	19
3.3 Roinilanpellon ja Kellokosken keskustan yleis- suunnitelma	5	4.6.4 Maanomistajat	19
4 Perusselvitykset	5	5 Suunnitelmat	20
4.1 Kellokosken historiaa	5	5.1 Kehityssuunnitelma	20
4.2 Väestö	7	Kehityssuunnitelma 1:4000	20
4.3 Maanomistus	7	5.2 Kasvihuoneenaukea	21
4.4 Luonnonympäristö	7	5.2.1 Reunaehdot ja tavoitteet	21
4.4.1 Maastonmuodot	7	5.2.2 Suunnitelman rakenne	21
4.4.2 Veden laatu ja määrä	7	Kasvihuoneenaukean havainnekuva 1:1500	22
4.4.3 Maaperä	7	5.2.3 Asuinrakentaminen	23
4.4.4 Kasvillisuus	8	5.2.4 Liike- ja palvelurakentaminen	24
4.4.5 Merkittävät näkymät ja avoin maisema	9	5.2.5 Virkistysalueet ja kevyt liikenne	25
4.4.6 Virkistysalueet ja -käyttö	9	5.2.6 Kadut ja paikoitus	26
4.5 Rakennettu ympäristö	11	5.2.7 Leikkaukset 1:500	27
4.5.1 Kaupallinen keskusta	11	5.2.8 Asemakaavaluonnos 1:2000 ja määräyk- set	29
4.5.2 Kasvihuoneiden alue	11	5.3 Ruukinlaakso	31
4.5.3 Annanpuisto	12	5.3.1 Tavoitteet ja rajoitukset	31
4.5.4 Kellokosken ruukki	13	5.3.2 Asuinrakentaminen	31
4.5.5 Työväenkasarmit	13	Ruukinlaakson havainnekuva 1:1000	32
4.5.6 Kellokosken sairaala	14	5.3.3 Teollisuusrakennukset	33
4.5.7 Omakotitaloalueita	14	5.3.4 Virkistysalueet ja kevyt liikenne	33
4.5.8 Palvelut	15	5.3.5 Kadut ja paikoitus	33
		5.3.6 Leikkaukset 1:500	35
		Kellokosken rakeisuuskartta 1:10 000	36
		6 Lähteet	37

1 Johdanto

Kellokoski sijaitsee Tuusulan kunnassa Itä-Uudellamaalla. Se on 4000 asukkaan kylä, joka on kasvanut psykiatrisen sairaalan ja ruukin ympärille. Keskellä kylää on Keravanjoen patoallas. Muuttoliike pääkaupunkiseudulle kiihdyttää tonttien ja asuntojen kysyntää Kellokoskella.

Tämän diplomityön ensimmäisessä osassa kerrotaan Kellokosken kylästä. Esitellään sen historiaa, luonnon- ja rakennettua ympäristöä sekä asukkaiden näkemyksiä. Toisen osa sisältää kylän keskustan kehityssuunnitelman ja suunnitelmat keskustassa sijaitseville Kasvihuoneenaukean ja Ruukinlaakson alueille.

Kellokosken nykyisen keskustan heikkouksia ovat katutilan epämääräisyys ja epäviihtyisyys, heikot pysäköintijärjestelyt ja kevyen liikenteen reittien vaarallisuus. Asukkaiden mukaan keskusta ei kuvaa kylän historiallista ja sosiaalista luonnetta. Keskustan kehityssuunnitelmassa ehdotetaan ratkaisuja näihin ongelmiin.

Kasvihuoneenaukea on tämän työn ajankohtaisin suunnittelukohde. Kellokosken sairaala käy tarpeettomaksi jääneestä keskusta-alueesta myyntineuvotteluja Tuusulan kunnan kanssa. Kunta haluaa alueelle pieniä asuntoja korttelitehokkuudella 0,4.

Maalaiskylän keskustan suunnittelua rajoittaa se, että asuntojen on oltava edu-

lisiä, autopaikkoja on paljon ja asukkailla omaa tilaa. Kasvihuoneenaukean on oltava vastapainona läheisille Kellokosken sairaalan kerrostaloille.

Ruukinlaakson suunnitelma on toisella tavalla ajankohtainen. Kellokosken ruukki on kulttuurihistoriallisesti arvokas ja osittain suojeltu teollisuusympäristö. Tuusulan kunta haluaa sen keskustatoimintojen alueeksi.

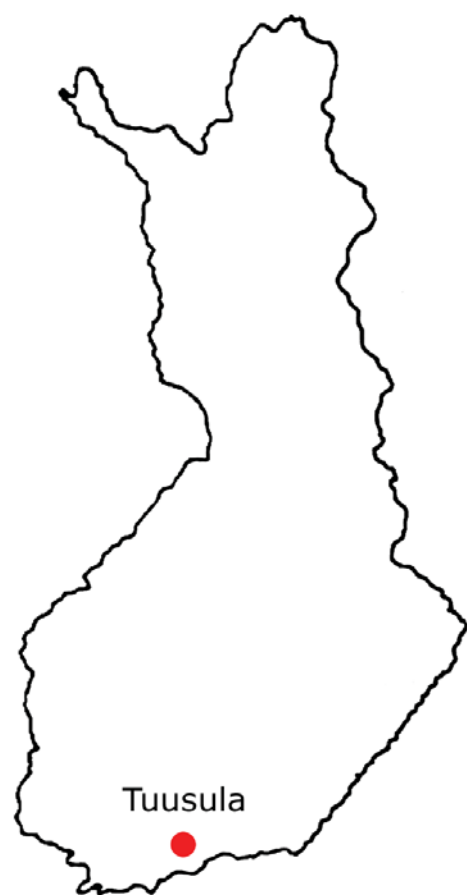
Käyttötarkoituksen muutosta kuitenkin vaikeuttaa se, että ruukin maaperä on saastunut ja epävaka. Ruukin rakennukset rapistuvat koko ajan ja pian saattaa olla liian myöhäistä kunnostaa niitä. Ongelmista ei kuitenkaan ole vielä tarpeeksi tietoa, että alueen käyttötarkoituksen muutoksesta voitaisiin päättää.

Ruukinlaakson suunnitelman tarkoituksena on kannustaa lisäselvitysten tekoon ja olla pohjana keskustelulle alueen kehittämisestä. Suunnitelmassa esitetään täydennysrakentamista ruukin länsirannalle. Lisäksi koko alueelle on suunniteltu ajo- ja paikoitusjärjestelyt sekä kevyen liikenteen reitit.

Tämä diplomityö on tehty Tuusulan kunnan kaavaosaston toimeksiannosta. Työtä ovat ohjanneet kaavoittaja Asko Honkanen ja kaavapäälliköt Kaija Hapuoja ja Pertti Kyyhkynen Tuusulan kunnasta. Teknillisessä korkeakoulussa työtä on valvonut professori Aija Staffans.

Kellokosken keskusta 1940-luvulla.

2 Suunnittelualueet

2.1. Suunnittelualueiden sijainti

Suunnittelualue sijaitsee Kellokosken kylässä Tuusulan kunnassa Uudellamaalla. Kellokoskella on 4000 asukasta. Kellokoski on yksi Tuusulan kolmesta kyläkeskuksesta ja sijaitsee Pohjois-Tuusulassa Mäntsälän rajalla.

Tämä työ sisältää suunnitelmat kolmelle alueelle. Kehityssuunnitelman suunnittelualueena on koko Kellokosken keskusta. Yksityiskohtaisemmat suunnitelmat on laadittu keskustassa sijaitseville Kasvihuoneenaukealle ja Ruukinlaakson alueelle.

Keskustan kehityssuunnitelman suunnittelualue käsittää Kellosken sairaalan, kaupallisen keskustan, Roinilanpellon länsiosan, Kellokosken ruukin alueen ja kirkon. Alue on merkitty sijaintikarttaan punaisella katkoviivalla.

Kasvihuoneenaukean suunnittelualue (5,5 ha) sisältää etelässä keskustan liike-talot, pohjoisessa Kellokosken sairaalan nuoriso-osaston ja näiden välissä sairaalan vanhojen kasvihuoneiden alueen. Suunnittelualue rajautuu idässä Roinilanpellon asuinalueeseen, pohjoisessa Kukkupakan omakotitaloalueeseen ja lännessä Vanhaan valtatiehen. Kasvihuoneenaukea on merkitty sijaintikarttaan numerolla 1.

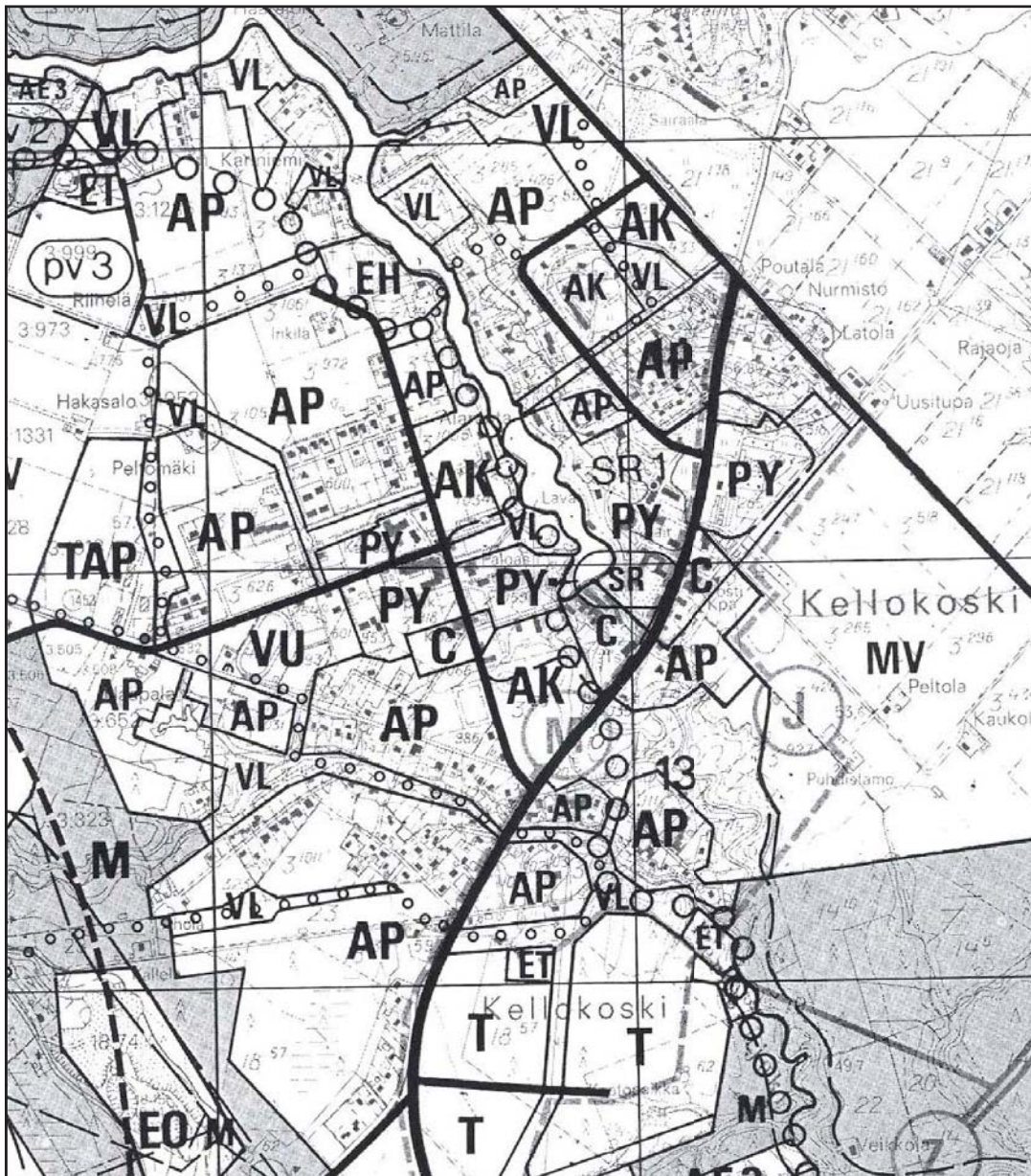
Ruukinlaakso (6 ha) sisältää Kellokosken ruukin alueen, ruukin työväen asuinalueen ja Fiskarsinpuiston. Suunnittelualue rajautuu idässä Vanhaan Koulutiehen, pohjoisessa Ruukinkujaan sekä Ruukinpolkuun, lännessä Koulutiehen ja etelässä Tehtaanpellon asuinalueeseen. Ruukinlaakso on merkitty sijaintikarttaan numerolla 2.

Vasemmalla Kellokosken sijainti Suomessa ja Tuusulassa. Oikealla on esitetty suunnittelualueiden sijainti Kellokoskella. Kehityssuunnitelman alue on rajattu katkoviivalla. Kasvihuoneenaukea on numero 1 Ruukinlaakso numero 2.

Ylempänä maakuntakaava ja alla oikeusvaikutukseton yleiskaava.

3 Kaavatilanne ja muut maankäyttösuunnitelmat

3.1 Kaavat

Ympäristöministeriössä vuonna 2006 vahvistetussa Uudenmaan maakuntakaavassa Kellokosken kylä on merkitty taajamatoimintojen alueeksi vaalean ruskealla. Keskustahakuisten palvelu- hallinto- ja muiden toimintojen yleispiirteinen sijainti on osoitettu punaisella neliöllä. Keravanjoen uomaa mukaillen on merkitty viheryhteystarve vihreällä katkoviivalla.

Oikeusvaikutuksettomassa yleiskaavassa kaupallinen keskusta on merkitty keskustatoimintojen alueeksi C. Keskustatoimintojen alueita ovat myös Kellokosken ruukki sekä Koulutien ja Ruukinpolun risteyksen ympäristö. Osalla Kellokosken ruukin alueesta on suojelumerkintä sr. Kellokosken sairaalan ja seurakunnan alueet ovat julkisten palvelujen ja hallinnon aluetta PY. Asuinkerrostalojen alueet on osoitettu AK-merkinnällä ja pientalovaltaiset asuinalueet AP-merkinnällä.

Kellokoskelle laaditaan parhaillaan osayleiskaavaa, joka luonnoksissa keskustan osalta mukailee Roinilanpellon ja Kellokosken keskustan yleissuunnitelmaa. Yleissuunnitelma esitellään kohdassa 3.3.

Ajantasa-asemakaavassa Kellokosken sairaalan alue on yleisten rakennusten korttelialuetta. Kaupallinen keskusta on asuin- liike ja toimistorakennusten korttelialuetta. Kellokosken ruukin alue on teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue. Työväenkasarmin alue on asuinrakennusten korttelialuetta.

Tämän työn suunnittelualueilla on myös toteutumattomia asemakaavoja. Esimerkiksi Kasvihuoneenaukean itälaitaan on suunniteltu rakennettavaksi yleinen paikoitusalue Kellokosken toria varten. Kaupallisessa keskustassa on jäljellä runsaasti rakennusoikeutta.

Suunnittelualueen itäpuolella sijaitsee Roinilanpellon asuinalue, jonka asemakaava on vahvistettu marraskuussa 2005. Roinilanpellon kaavaa tehtäessä on tutkittu myös ympäröivää aluetta, mm. kierto-liittymiä Vanhalle Valtatielle Nystenintien ja Toimelantien risteykseen sekä Carlanderintien ja Ruukinkujan risteyksiin.

	Asuinrakennusten korttelialue		Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue
	Asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue		Hautausmaa, suojaviheralue
	Virkistysalue		Pysäköintialue
	Yleisten rakennusten korttelialue		Maa- ja metsätalousalue
	Palvelurakennusten ja liike- ja toimistorakennusten korttelialue		Palstaviljelyalue
	Erityisalue		

Ajantasa-asemakaava ja sen merkintöjen selitykset. Suunnittelualueet on rajattu punaisella.

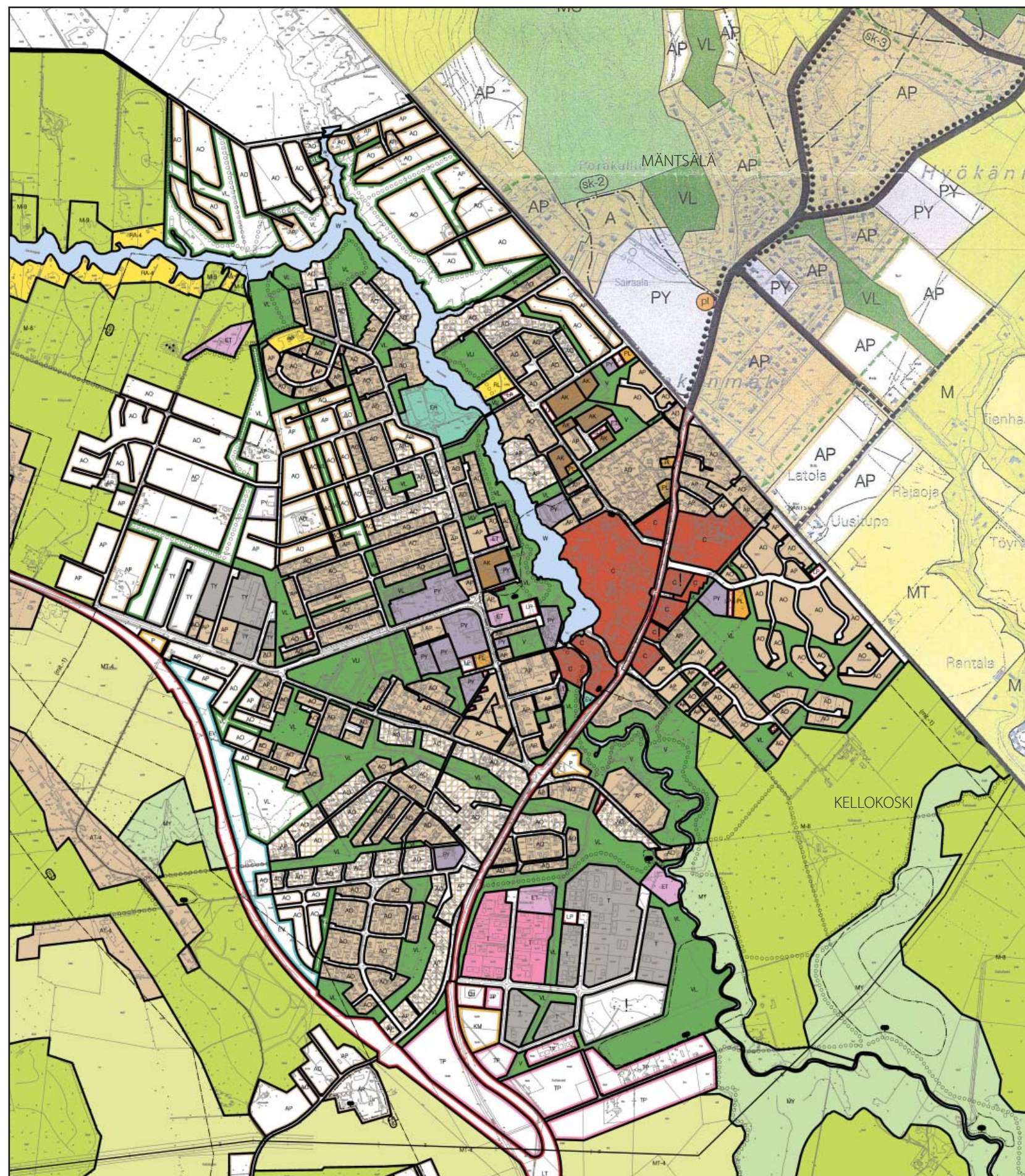
3.2 Hyökännummen osayleiskaava 2020

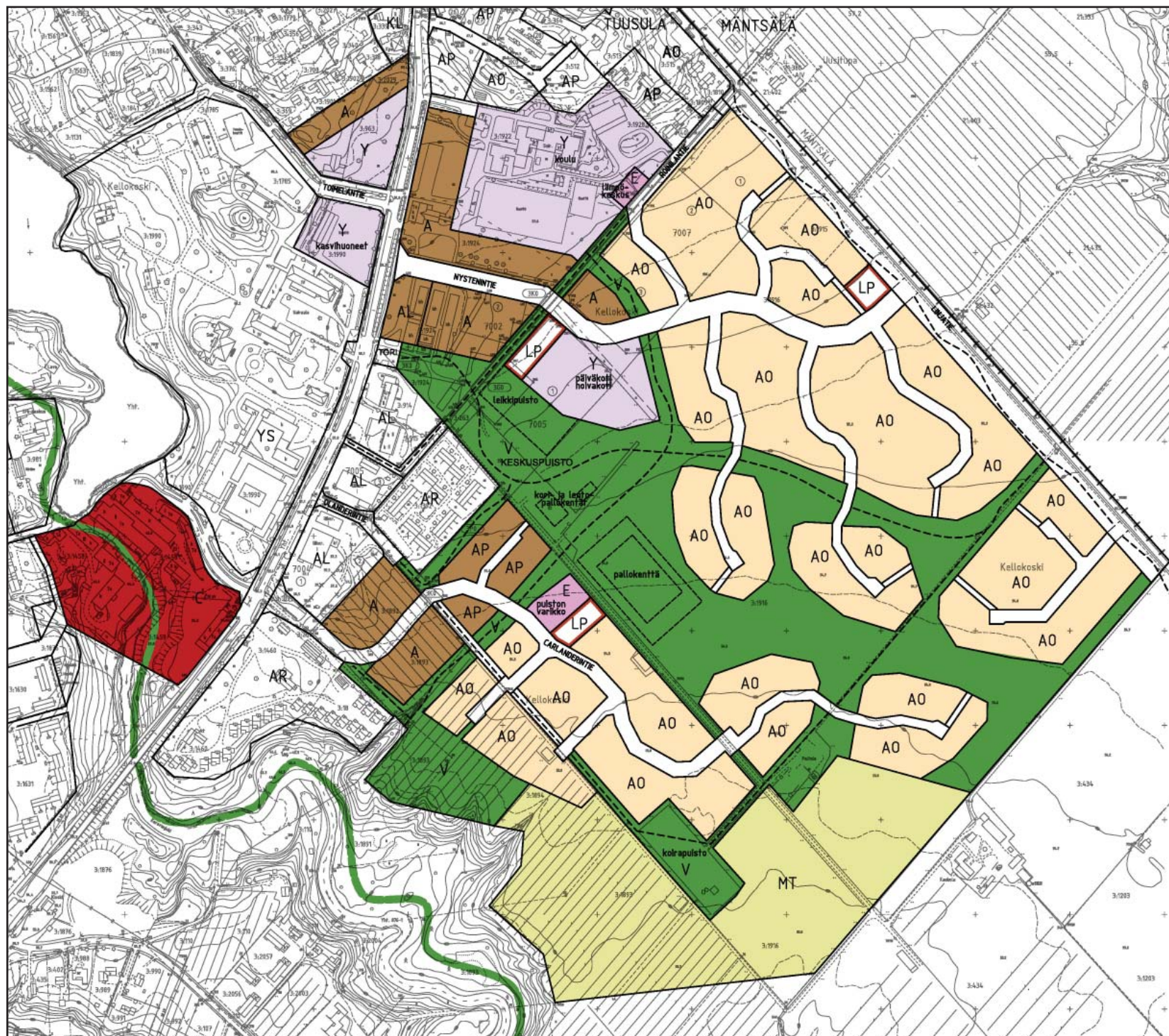
Hyökännummen taajama kuuluu Mäntsälään ja sijaitsee välittömästi Linjatien itäpuolella. Hyökännummi on rakennettu enimmäkseen 80- ja 90-luvuilla. Tällä hetkellä taajamassa on noin 1100 asukasta. Sieltä on 11 km Mäntsälän keskustaan ja siksi asukkaat käyttävät Kellokosken ja Järvenpään kaupallisia palveluita.

Hyökännummen osayleiskaava on vahvistettu marraskuussa 2005. Siinä uusia pientalojen rakentamisalueita on osoitettu enimmäkseen nykyisen taajaman pohjois- ja kaakkoispuolelta. Mäntsälän kunnan tavoitteena on kasvattaa Hyökännummen asukasmäärää 15-20 hengellä vuodessa.

	Asuntoalue
	Keskustatoimintojen alue
	Virkistysalue
	Julkisten palvelujen ja hallinnon alue
	Palvelujen ja hallinnon alue
	Työpaikka-alue
	Teollisuus- ja varastoalue
	Hautausmaa, suojaviheralue
	Tie, huoltoasema, pysäköintialue
	Maa- ja metsätalousalue
	Loma-asuntoalue, palstaviljelyalue
	Vesialue

Kellokosken osayleiskaava-alueen 2020 ja Hyökännummen osayleiskaava 2020.

Roinilapellon ja Kellokosken keskustan yleissuunnitelma. Merkinnyt ovat samat kuin asemakaavassa.

3.3 Roinilapellon ja Kellokosken keskustan yleissuunnitelma

Tuusulan kunnanhallitus hyväksyi Roinilapellon ja Kellokosken keskustan yleissuunnitelman joulukuussa 2004 asemakaavoituksen lähtökohdaksi. Yleissuunnitelma ulottuu osittain tämän työn suunnittelualueelle.

Yleissuunnitelmassa Osa Kasvihuoneenaukeasta on merkitty asuinrakennusten alueeksi. Alueen pohjoisosassa sijaitseva koulu on yleisten rakennusten aluetta. Nystenintien eteläpuolella Vanhan valtatievarrella on asuin- ja liikerakentamisen alue.

Roinilapellon keskuspuisto ulottuu Kasvihuoneenaukealle, torin itälaitaan asti. Kellokosken sairaalan omistama Annanpuisto Toimelantien pohjoispuolella on merkitty osittain asuinrakennusten alueeksi. Kellokosken ruukki on keskustoimintojen aluetta.

4 Perusselvitykset

4.1 Kellokosken historiaa

Ensimmäiset kirjalliset maininnat Kellokoskelta koskevat Keravanjoen kalastusoikeuksia. Vantaanjoen ja sen sivujokien kalastusoikeus kuului vuosina 1350-1428 virolaiselle Padisten luostarille. Aikanaan kalastusoikeus siirtyi katoliselle kirkolle. Uskonpuhdistuksen mukana oikeus joutui kruunulle, joka puolestaan luovutti sen Vantaanjoen suulle perustamalleen kuninkaankartanolle. Kalastus oli niin tehokasta, että kalaa ei juurikaan noussut Keravanjokeen ja vesistö vapautui muuhun käyttöön. (Honkanen, 2002, 13)

Kellokoskelle perustettiin ensimmäinen mylly 1500- ja 1600-lukujen vaihteessa. Mahdollisesti järvenpääläiset talonpojat saivat kruunulta luvan kosken vesivoiman käyttöön. Mylly rakennettiin joen länsirannalle. (Ibid. s. 14-15)

Kellokosken kulkuyhteydet paranivat 1680-luvulla, kun Hyrylä-Mäntsälä maantie valmistui. Hollolan ja Lahden liikenne alkoi kulkea Kellokosken kautta Helsinkiin. Alueen arvo alkoi nousta.

Kellokosken kartano muodostettiin yhdistämällä kaksi rälssitilaa 1760-luvulla. Kartanolla oli useita eri omistajia, joista

ensimmäinen tilalla asunut oli Erik Olander, jonka suvun hallussa tila oli vuoteen 1793 asti. Siihen aikaan kartano muodostui pihapiiristä talousrakennuksineen ja ympäröivistä pelloista. Torppia oli noin 20, osa torppareista oli houkuteltu Ruotsista.

Kartanon sahalaitys valmistui vuonna 1775. Siihen saatiin tukit aluksi omasta metsästä ja myöhemmin kauempaa. Torppien lukumäärä kasvoi 1860-luvulle saakka, kunnes uuden pellon raivaaminen ei enää kannattanut. Kellokoski oli siihen aikaan jokiuomaa ympäröivä peltoaukea, jolla sijaitsi muutama torppa. (Peltovuori, 1975, 45-46)

Kartanon seuraava omistaja, Lars Nysten, perusti Kellokosken ruukin 1795. Ruukki perustettiin joen itäpuolelle. Länsipuolella olivat mylly ja saha. Seuraavaksi rakennettiin tiilitehdas, tervauuni ja punamultasulatto. Teollisuustoiminta lisäsi puun kulutusta. Hakuut tekivät ympäröivästä maisemasta avoimemman. Vesivoiman tasaisen saannin turvaamiseksi rakennettiin säännöstelypato, joka laajensi patoaltaan 4 km:n mittaiseksi. (Ibid. 45-49) Tämän altaan rannalle rakennettiin Kellokosken ruukinkirkko vuonna 1800 (Mattila, 2000, 11).

Vuonna 1856 Robert Björkenheim osti Kellokosken kartanon. Hän nosti tilan pinta-alan 3000 hehtaarista 5500 hehtaariin. Björkenheim perusti meijerin (nykyinen Toimela), viinapolttimon (nykyinen Juhlatalo) ja ensimmäisen koulun. Björkenheim myi ruukin 1865. (Peltovuori, 1975, 46) Kartanon seuraava omistaja Konrad Zilliacus aloitti uuden kartanon päärakennuksen rakentamisen. Siitä tehtiin renessanssityylinen. Talon ympärille istutettiin puisto. (Honkanen 2002, 38-49)

Björkenheimin jälkeen Kellokosken ruukilla oli useita eri omistajia. Ruukin tuotanto laski jatkuvasti. Carl Carlander osti tehtaan 1896 ja siirsi sinne Kemiössä sijainneen Björkbodan tehtaan työntekijöineen ja koneineen. Carlander rakennutti Työväenkasarmin asuntolat Suurtalon ja Pientalon uusia työntekijöitä varten. Asuntolat Kaivotalo, Keskitalo ja Uusitalo rakennettiin 1900-luvun alussa. Työväkeä asutettiin myös patoaltaan pohjoispuolelle Pränninmäelle (Mattila, 2000, 22). Tehtaan johtajat asuivat omalla alueellaan Vanhan Valtatien

eteläpuolella. Tehdas paloi vuonna 1898. Uusi tehdas rakennettiin tiilestä. Tehtaan tuotannon elpessä kylä kasvoi. (Rosenberg & Selin, 1995, 41-59)

Carlanderien aikaan Kellokosken tehtaan tuotevalikoima oli monipuolinen. Erityisen tunnettu tehdas oli maitotoni-kistaan. Tehtaan väki muodosti oman yhteisönsä kylän sisällä. Tehtaalla oli oma koulu, kirjasto, hautausmaa, palokunta, kauppa ja soittokunta. (Rosenberg, 1998, 174-175). Tehtaan koetilalla kehitettiin ja kokeiltiin uusia maitoastiamalleja (Laiho, 1997, 50).

Ruukinpatruuna Torsten Carlander rahoitti ja rakennutti Kellokoskesta ihanneyhdyskuntaa. Tehdas edisti kylän har-

rastustoimintaa ylläpitämällä Juhlataloa, jossa toimi parhaimmillaan 40 eri yhdistystä. Tehdas tuki Juhlatalossa toimivaa Kellokosken elokuvat Oy:ta (Honkanen, 2002, 134-135). Tehdas yhteisössä oli hyvä asua. Vuonna 1960 300:sta työntekijästä 108 oli ollut tehtaalla töissä yli 20 vuotta (Rosenberg, 1998, 174-175).

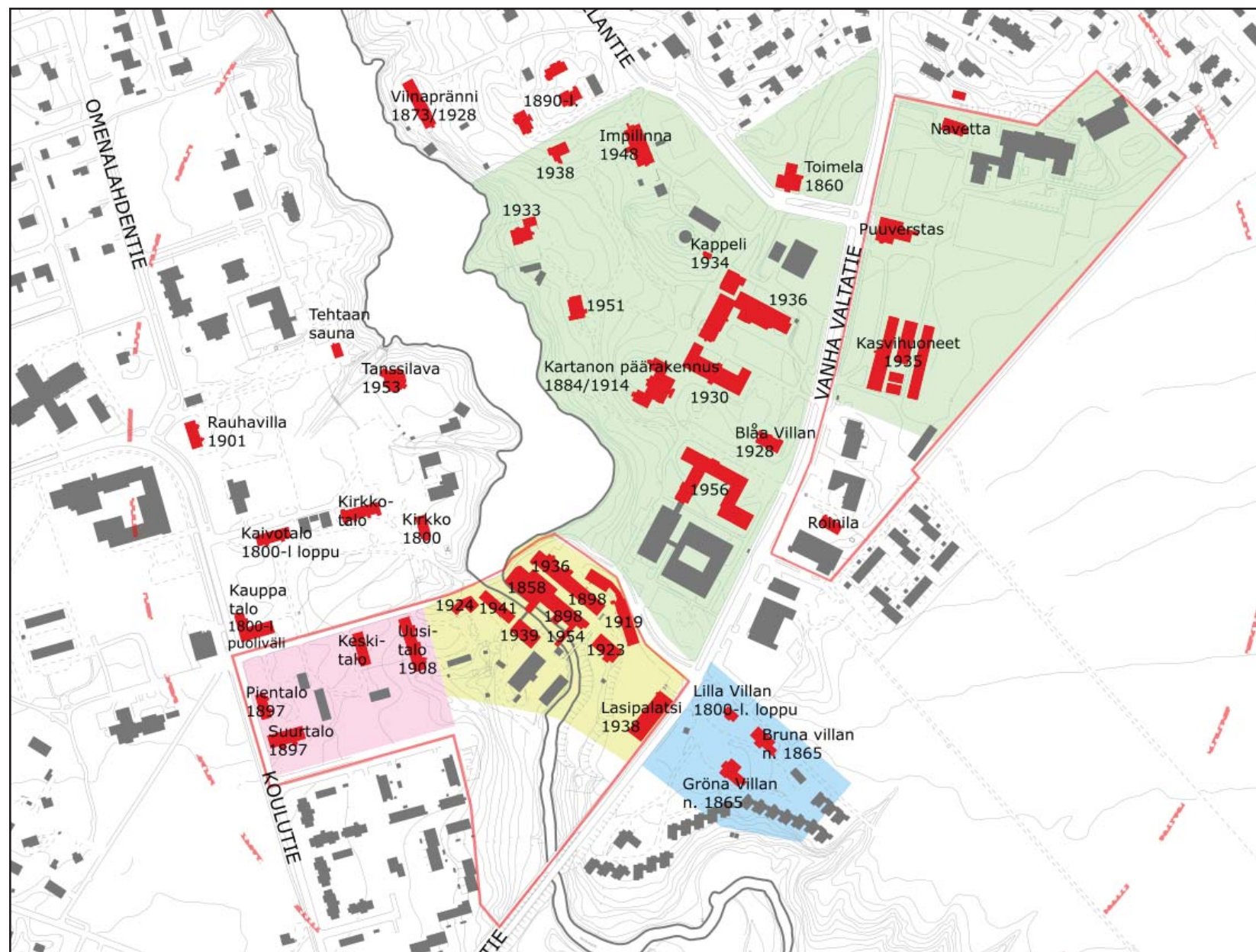
Carlanderit myivät Kellokosken tehtaan Fiskarsille vuonna 1963. Fiskars siirsi tuotteiden valmistusta muualle ja myi Työväenkasarmin sekä ylimääräiset maat kunnalle.

Fiskars lopetti teollisuustuotannon Kellokoskella 1980-luvulla. Tilat vuokrattiin pienteollisuudelle ja yhdistyksille. Kunta vuokraa asuntoja kunnostetuista Työväen-

kasarmin rakennuksista. (Helasvuo, 1999, 93-94)

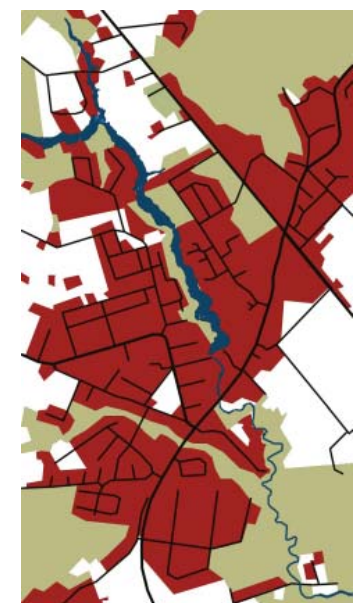
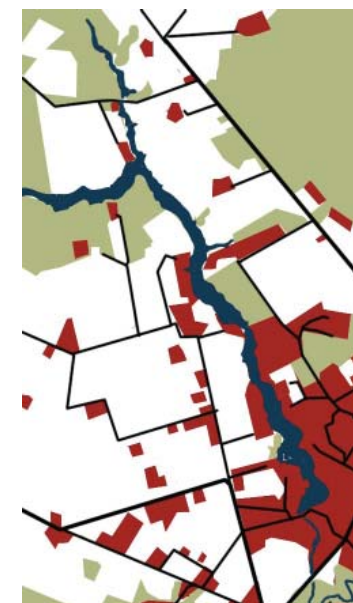
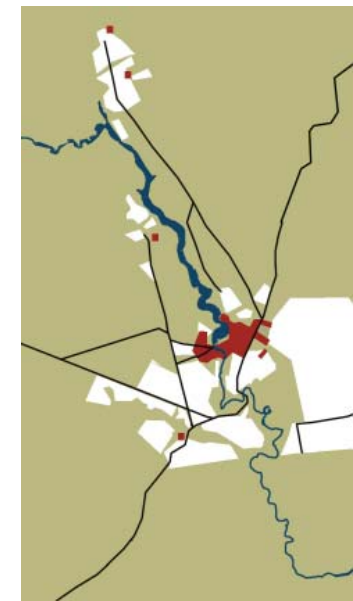
Valtio osti vuonna 1909 2200 hehtaaria Kellokosken kartanon maita ja lohkoine tiloiksi. Tilat vuokrattiin torppareille vuonna 1912. Tiloja syntyi yhteensä 172. Alueen väkiluku kasvoi 600-700 hengellä 1100 henkeen. Peltoaukeiden keskelle nousi paljon uusia taloja. Tilat sai lunastaa omiksi vuonna 1928. (Ibid. 54-55)

Valtion ostama kartanorakennus ympäröivine puistoineen muutettiin piiri-mielisairaalaksi vuonna 1915. Pihapiiriin rakennettiin lisää sairaalarakennuksia. Päärakennus rapattiin ja korotettiin 3-kerroksiseksi (Honkanen, 2002, 209).

Oikealla ja alhaalla Kellokosken kartat vuosilta 1840, 1929, 1956, 1974 ja 2000. Rakennetut alueet ovat punaisia, metsät ruskeita ja pellot valkoisia.

Vasemmalla keskustan vanhimpien rakennusten valmistumisvuodet (Turunen, 1998,31).

4.2 Väestö

Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2005 lopussa Kellokoskella oli 4285 asukasta. Kellokosken väkiluvun on ennustettu kasvavan.

Kellokoskella työssäkäyviä on 1140 ja työkäisiä asuu Kellokoskella 2941 (vuonna 2003), joten yli puolet kellokoskelaisista käy muualla töissä. Vanhusten määrä on kasvussa ja lasten vähenemässä.

Kellokoskella on 653 asuinrakennusta ja 122 000 m² kerrosalaa. Keskimääräinen asumisväljyys on noin 40 kem²/asukas. Asuinhuoneistoja on 1184, joten huoneistoja kohti on 2,6 asukasta.

4.3 Maanomistus

Tämän työn suunnittelualueen suurimmat maanomistajat ovat Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (HUS), Kellokosken Tehdaskiinteistöt Oy ja Tuusulan Kunta. Kaupallisen keskustan maanomistajia ovat Antti Seppälä, As Oy Koivulehto, Genesta Oy ja Kesko Oy.

4.4 Luonnonympäristö

4.4.1 Maastonmuodot

Kellokoski sijaitsee tasaisessa jokilaaksossa. Suunnittelualueen maaperä on savea. Sen pohjoispuolinen Kukkupakanmäki on moreenia ja kalliota. Mäki nousee n. 25 metriä suunnittelualueen yläpuolelle. Keravanjoen jyrkät jokitorvät ovat keskimäärin 5-9 m korkuisia. Patoaltaan rannat ovat loivempia. Patoallas on noin 50 m leveä. Padon alapuolella jokiuoma on noin 10 m leveä.

Kasvihuoneenaukea on melko tasainen. Maasto nousee pohjoisosaa kohden. Ruukinlaakso on rinnettä. Joen länsirannalla maasto nousee 12 m 60 m matkalla ja itärannalla 30 m matkalla. Joen itäpuolella on sekalaisia täyttöpenkereitä. (Ramboll, 2007, 1)

4.4.2 Veden laatu ja määrä

Keravanjoki virtaa Hyvinkäältä Sykäristä Ridasjärven kautta etelään. Ohkolanjoki yhtyy siihen Haarajoen kohdalla. Vantaalla Keravanjoki yhtyy Vantaanjokeen. Keravanjoen valuma-alue on noin 400 neliökilometriä. (Kuivanen, 2000, 20-23)

Joen aiheuttama eroosio on voimakasta, koska latvaosien maaperä on hienojakoista ja virtaamavaihtelut suuria. Suoalueilta huuhtoutuva humus värjää veden ruskeaksi ja savi tekee sen sameaksi. Rehevöitymistä aiheuttavia ravinteita valuu sekä pelloilta että viemäröimättömästä haja-asutuksesta jokeen.

Keravanjoella aloitettiin kunnostushanke 1980-luvulla. Tavoitteena oli lisätä joen kesäaikaisia virtaamia. Keväisin ja syksyisin Keravanjoen virtaama oli suuri, mutta kesäisin alle 1 m³/s. Vuonna 1989 alettiin kesäisin pumpata Päijänne-tunnelista vettä Keravanjoen latvaosille. Lisäveden määrä on enintään 0,8 m³/s. Lisäveden ansiosta veden ravinnepitoisuudet ovat laskeneet, mutta vedenlaatu on edelleen vain tyydyttävä tai välttävä. (Vahtera, 2006, 39-42)

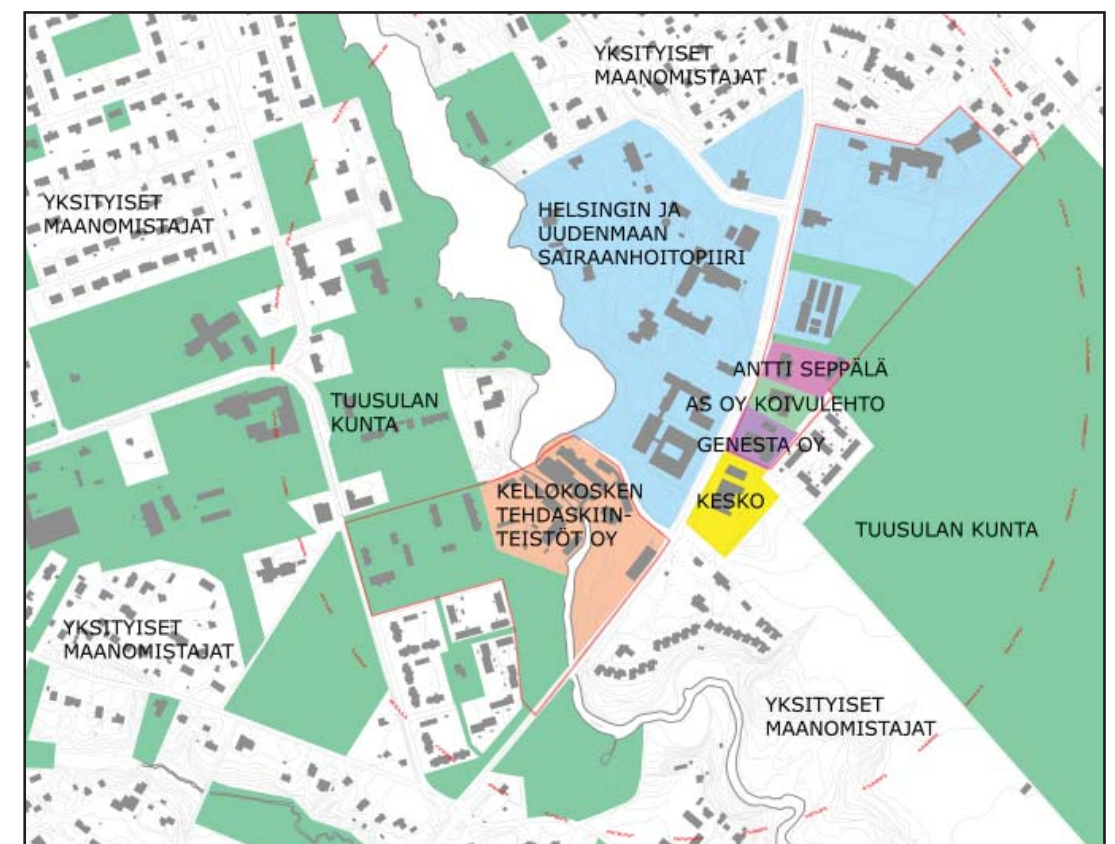
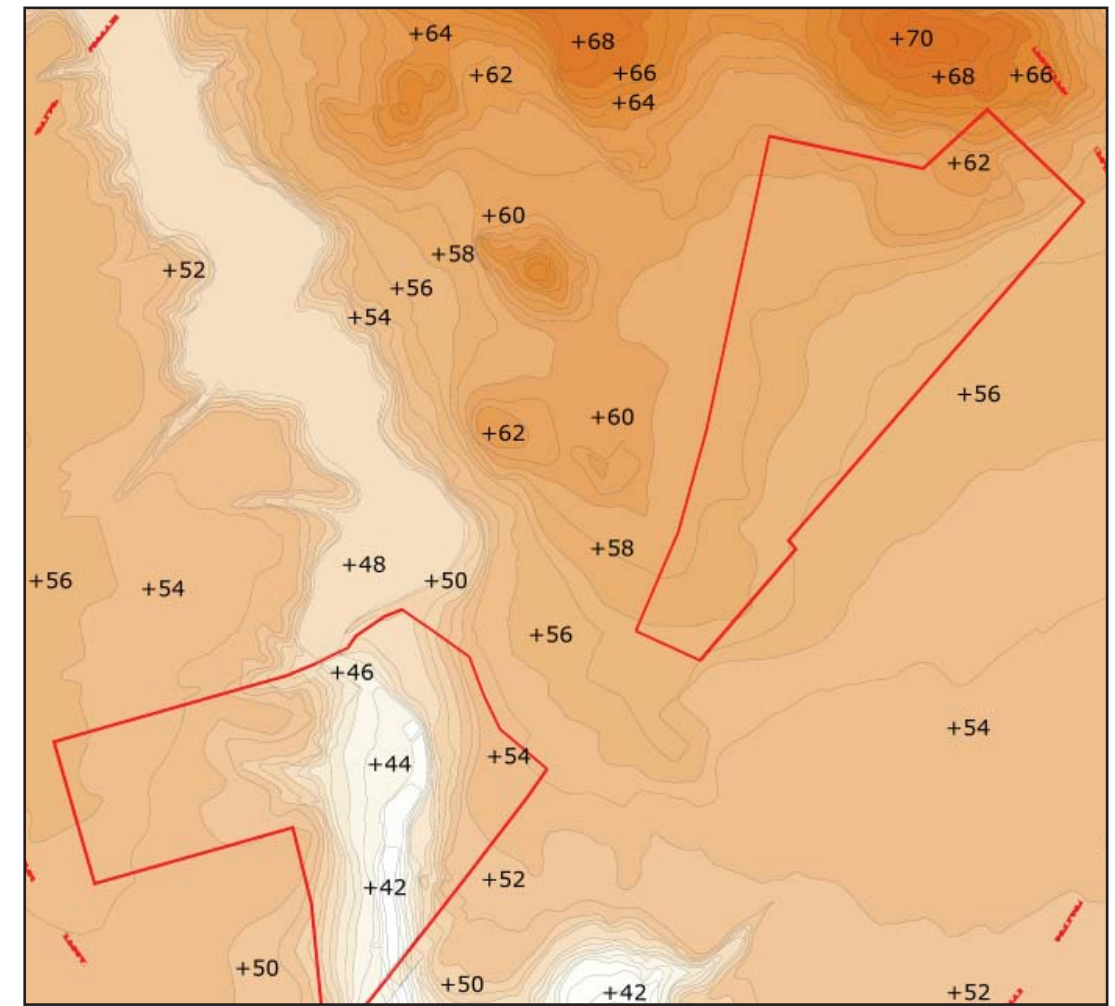
Kellokosken patoaltaalla veden virtaus heikkenee ja laatu huonontuu. Toisaalta virtauksen hidastuminen saa kiintoaineksen laskeutumaan pohjaan. Kellokosken ruukkialueen saastuneen maaperän vaikutus Keravanjoen veden laatuun lienee vähäinen. Joen pohjasedimentissä voi olettaa olevan saasteita Kellokosken alapuolella. Kellokosken jätevedenpumpuamossa sattuvat ylivuodot heikentävät satunnaisesti Keravanjoen veden laatua Kellokosken alapuolella. (Kuivanen, 2000, 6-9)

Tämän työn suunnittelualueella ei ole pohjavesialueita.

4.4.3 Maaperä

Roinilanpellon asuinalue varten on laadittu rakennettavuusselvitys vuonna 1999. Sen mukaan peltoalueella ylimpänä maakerroksena on ohut humusmaakerros, jonka alla on noin 0,5 – 2,0 m paksu kuivakuorikerros. Kuivakuoren alapuolella on pehmeä savikerros, jonka paksuus vaihtelee 7-34 m välillä. Savi on voimakkaasti ylikonsolidoitunut eli savikerros on ollut nykyistä suuremman kuormituksen alaisena. Saven alla ovat siltti-, hiekka-, ja hiekkamoreenikerrokset, joihin kairaukset ovat päättyneet. Pohjaveden pinta on noin 2 m syvyydellä maanpinnasta eli kuivakuorikerroksen alapinnassa.

Rakentamiseen parhaiten soveltuva maaperä on Linjatien ja Kasvihuoneiden alueen tuntumassa. Maaperä heikkenee

Yllä maastonmuodot Kellokosken keskustassa. Suunnittelualue rajattu mustalla. Alla maanomistus.

kaakkoon joelle päin mentäessä. Selvityksessä suositeltiin yli yksikerroksisten rakennusten perustamista moreenikerrokseen lyötävillä paaluilla. (Viatek Oy & Esko Rossi Oy, 1999, 1-3) Roinilanpellon alueen maaperäselvitystä voinee soveltaa Kasvihuoneenaukean kaakkoisosaan. Kasvihuoneenaukean pohjoisosassa savikerros ohenee ja kallio lähenee maanpintaa.

Ruukinlaaksosta teetettiin tämän suunnitelman laatimisen aikana yleispiirteinen vakavuustarkastelu jokiuoman rantojen rakentamismahdollisuuksien selvittämiseksi. Painokairausten perusteella joen länsirannalla savikerros on pohjoisosassa 0,5 -2,5 m ja eteläosassa 2-6 m paksu. Saven päällä on ohut kuivakuorikerros ja alla on moreenia. Itärannalla savea on 7-15 m ja sen alla moreenia 1-8 m. Itärannan pohjoisosassa saven päällä on täyttömaakerros, josta on löydetty mm. humusta, tiiltä ja betonin kappaleita. (Ramboll, 2007, 1-4)

Vakavuustarkastelun tulokseksi saatiin, että joen länsirannalle voi rakentaa ilman vakavuuden parantamista noin 15 m päähän rannasta. (Katso punainen katkoviiva

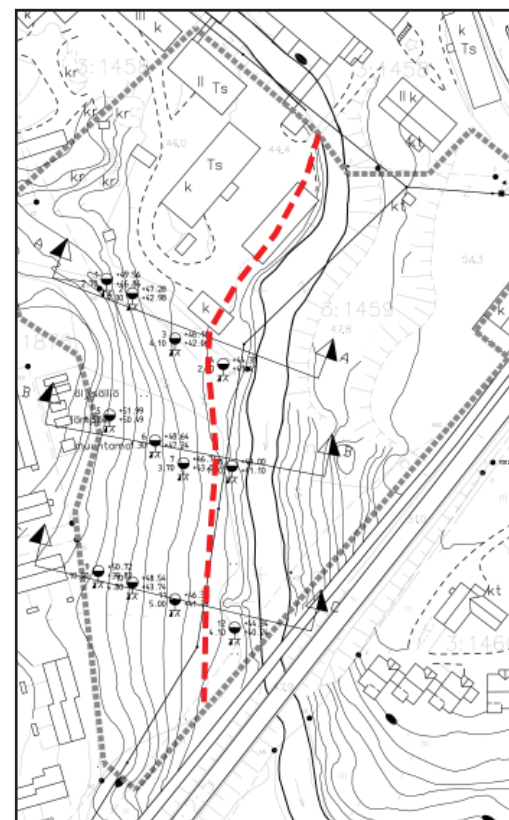
alla olevassa kartassa.) Itärannalle voi lisärakentaa vain jos maaperä syvästabiloidaan paaluilla. Stabiloinnin on arvioitu maksavan noin 100 e/m² ja koko itäpuolen stabiloinnin 850 000 euroa. (Ramboll, 2007, 7-8)

Pilaantuneen maan käsittelyä tarkastellaan kohdassa 4.5.4.

4.4.4 Kasvillisuus

Viljelysalueiden lisäksi Kellokoskella on puistoja, sekametsiä sekä jokivarsien lehtimetsiä ja lehtoja. Kukkupakan laella on mäntykangasta. Tuusulan kunta omistaa Kellokoskella useita puistoja. Niiden lisäksi korkeatasoista viherrakentamista on Itämerikeskuksen pihalla ja Kellokosken sairaalan puistoissa. Puutarhamaisten pihojen ansiosta koko taajama on vehreä.

Jokikäytävä on lajistoltaan rikkain ympäristö. Siellä kasvillisuusvyöhykkeet seuraavat jokivarttanauhoina: vesikasvillisuus, rantakasvillisuus, kosteiden rantalehtojen kasvillisuus ja rinteiden kasvillisuus. Jokilaaksossa valtapuustona on harmaaleppää, tuomea, haapaa, raitaa, pihlajaa, koi-vua ja kuusta. (Kuivanen, 2000, 11)

Vasemmassa laidassa kuva syystulvasta ruukin padolla. Keskellä Ramboll Oy:n kartta ruukin turvallisesta rakentamisrajasta. Oikealla maaperäkartta.

Kasvihuoneenaukealla on kymmenisen vanhaa omenapuuta. Annanpuiston pohjoispäässä on vanhoja lehtipuita ja lounaisnurkassa tammia. Keskellä puistoa on ruusutarha.

Ruukin tehdasalueen puusto on ylläpidon puuttuessa kasvanutta vesaikkoa. Fiskarsinpuistossa jokiuoman rannoilla on pensaikkoa ja lehtipuita, ylempänä puisto on avointa nurmikkoa. Työväenkasarmin yhteispihoilla kasvaa suuria koivuja.

4.4.5 Merkittävät näkymät ja avoin maisema

Kellokoski sijaitsee tasaisessa avoimessa jokilaaksossa, jota ympäröivät ja rikkovat metsäiset mäet ja selänteet. Avointa maisematilaa on ympäröivien peltöjen lisäksi patoallas. Kylä itsessään on puoliavointa pihojen ja puistojen muodostama tilaa. Jokivarret ovat metsäisiä ja sulkeutuneita patoaltaan eteläpäätä lukuunottamatta.

Merkittävimmät näkymät ovat patoaltaan yli ruukille ja sairaalaan. Historiallisia akseleita on kaksi. Vanhin on akseli ruukin halki tehtaan johdon asuinalueelle Patruunanpuistoon (Tenkanen, 2005, 29). Akseli Kellokosken sairaalan sisäpihalta lääkäreiden asunnoille on 1940-luvulta. Pisimmät peltonäkymät ovat tällä hetkellä Vanhalta valtatieltä Roinilanpellolle. Kun

alue rakennetaan, jäljelle jää yksi yli kilometrin mittainen näkymä Roinilantieltä itään.

4.4.6 Virkistysalueet ja -käyttö

Kellokosken tärkein virkistysalue on Keravanjoki ja sen jokilaakso. Patoaltaan rannalla on useita puistoja. Kirkon länsipuolella sijaitsee Ruukinkirkonpuisto. Bengt Schalin suunnitteli puiston vuonna 1951, mutta se ei ole enää alkuperäisessä muodossaan (Tenkanen, 2005, 26).

Kirkon pohjoispuolella patoaltaan länsirannalla ovat Männistönpuisto ja Haukilahdenpuisto. Männistönpuistossa on tanssilava ja Haukilahdenpuistossa uimaranta. Haukilahdenpuiston pohjoispuolella on vielä Syvälahdenpuisto. Patoaltaan länsirantaa pitkin pääsee kulkemaan patolta noin kilometrin pohjoiseen.

Patoaltaan itärannalle pääsee keskustan lähellä ainoastaan Pränninpuistossa Itämerikeskuksen pohjoispuolella. Sairaalan puistomaisella alueella kulkee polkuja, mutta virallisesti se on suljettu alue.

Keskustan ulkopuolella Keravanjoen itärannalla on Rivieeran uimaranta ja puisto. Talvisin jokiuomaa pitkin pääsee kulkemaan. Venepaikkoja ei keskustassa ole tarjolla.

Ylhäällä Ruukinakseli. Alhaalla vasemmalta oikealle: jokiuoma Fiskarsinpuistossa, akseli sairaalan sisäpihalta lääkäreiden asunnoille ja omenapuita Kasvihuoneenaukealla.

Vasemmalla ylhäältä alaspäin: Näkymä padolta patoaltaalle pohjoiseen, näkymä patoaltaalta padolle etelään, Jussi Sieväsen tekemä näkymäkuva uudesta pohjapadosta ja sairaalanrannassa kulkeva epävirallinen polku. Oikealla kartta Kellokosken keskustan puistoista, pelloista ja merkittävistä näkymistä.

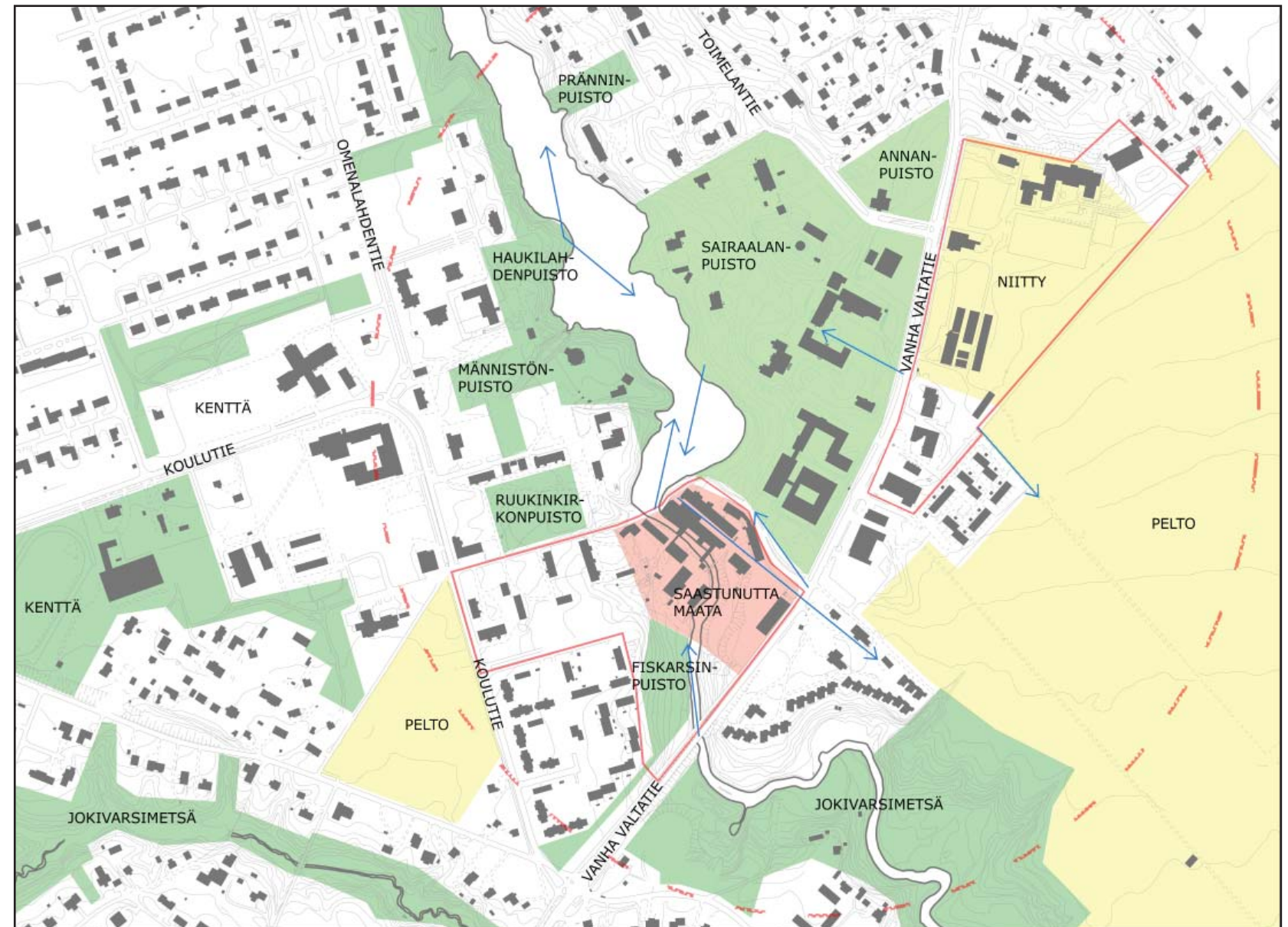
Keskustan pohjoisosassa sijaitsee Kukupakan puisto ja mäen pohjoispuolella olevan koirapuisto. Roinilanpellolle on tulossa laaja keskuspuisto, jossa on leikkikenttä ja erilaisia pelikenttiä. Se rajautuu suoraan Kasvihuoneenaukeaan.

Kellokosken patoaltaalle istutetaan säännöllisesti pyyntikokoisia kirjolohtia virkistyskalastusta varten (Kuivanen, 2000, 14). Uudenmaan ympäristökeskus on tehnyt vuonna 2007 yleissuunnitelman Kellokosken patoaltaan kunnostuksesta. Suunnitelmaan sisältyy pohjapadon ja kalaportaan rakentaminen ja nykyisen padon uusiminen. Lisäksi aiotaan ruopata patoallas ja niittää sen vesikasvillisuus. Suunnitelmaan kuuluu myös pohjapadon tekeminen patoaltaan yläosaan ja kosteik-

kojen rakentaminen tulopuroihin. Perattua joenuomaa aiotaan palauttaa luonnontilaan noin kilometrin verran Kellokosken alapuoliselta osalta.

Pohjapadon tarkoituksena on vähentää patoaltaan vedenpinnan vaihtelua ja siten parantaa virkistyskäyttömahdollisuuksia ylävirralla. Kalaportaan avulla yritetään palauttaa purotaimen Keravanjokeen.

Kellokosken alue on yhtenä kohteena Vantaanjoki-projektissa, jonka tarkoitus on edistää Vantaanjoen virkistyskäyttöä ja matkailua. Keravanjoen melontareiteille pyritään lisäämään opasteita ja varusteita. Kellokoskelta pääsee melomaan ylävirtaan 11 km päähän Kaukasiin ja alavirtaan 18 km päähän Keravalle. (Kuivanen, 2000,

4.5 Rakennettu ympäristö

4.5.1 Kaupallinen keskusta

Vanhan valtatie itäpuolella sijaitsee kaupallinen keskusta. Se on merkitty alla olevaan aluekarttaan keltaisella. Kaupallisen keskustan muodostavat neljällä tontilla olevat liike- ja asuinrakennukset 1970-1990-luvuilta. Rakennukset ovat 1-3-kerroksisia ja vaatimattomia verrattuna tien vastakkaisella puolella oleviin sairaalan 4-6-kerroksisiin rakennuksiin.

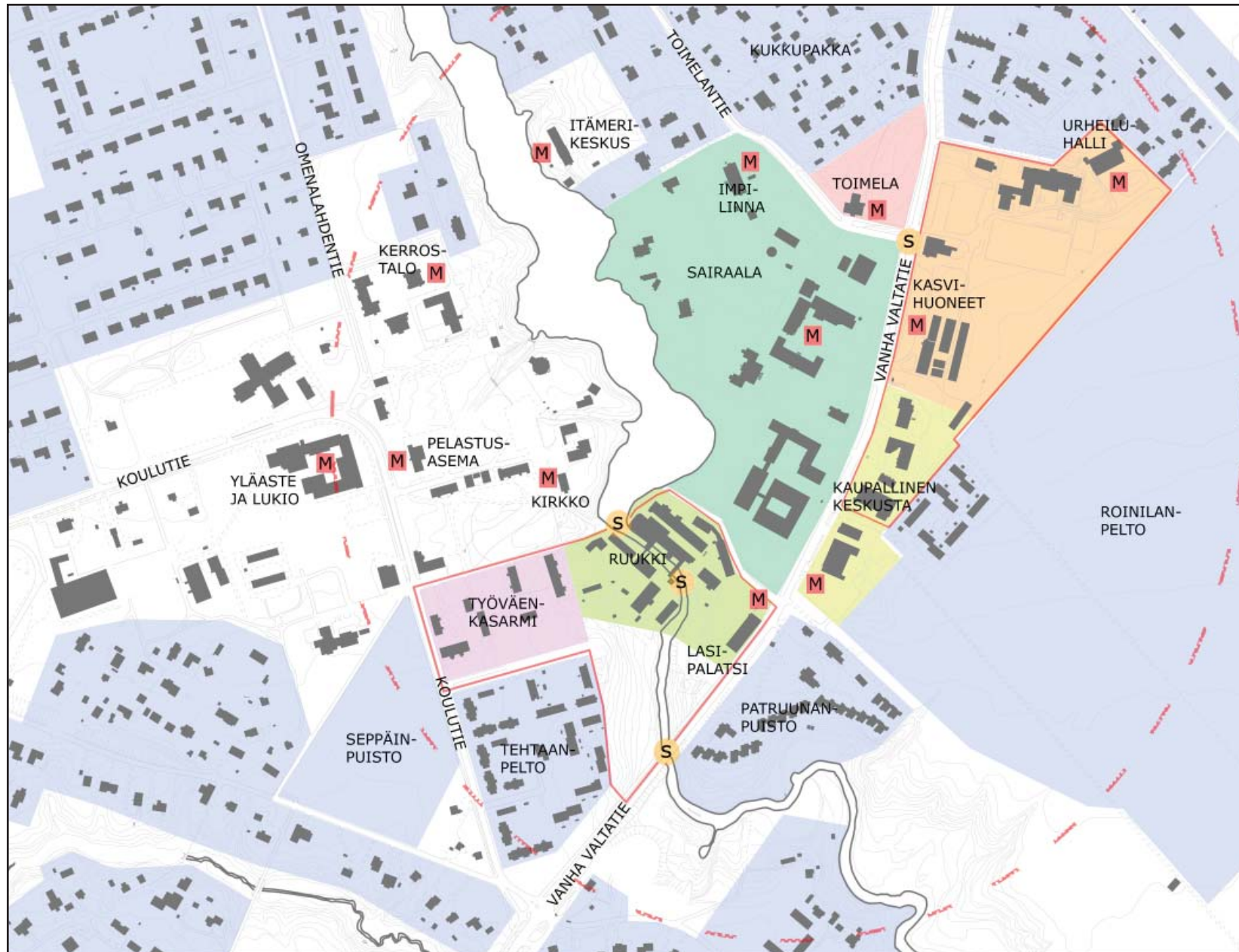
Liikerakennusten pihat ovat karuja. Asiakaspaikoitus sijaitsee Vanhan valtatie ja rakennusten välissä, niin että rakennukset ovat noin 15 metrin päässä tiestä. Liikerakennusten väliin on jäänyt Roinilan

tilan päärakennus, jossa on neljä vuokra-asuntoa. Rakennus on yksikerroksinen ja edustaa nikkarityyliä.

4.5.2 Kasvihuoneiden alue

Kaupallisen keskustan pohjoispuolella aukeaa kasvihuoneiden alue, joka on merkitty aluekarttaan oranssilla. Alueella sijaitsevat sairaalan vanhat kasvihuoneet, muutama varasto- ja huoltorakennus sekä pohjoisempaan rinteessä koulu ja urheiluhalli.

Vanhat kasvihuoneet ovat olleet keskustan pimeässä loistava maamerkki. Ne ovat kuitenkin huonossa kunnossa ja jo korvattu Vanhan valtatie länsipuolelle

Vasemmalla Kellokosken keskustan aluekartta. Eri alueet on nimetty ja merkitty eri väreillä. Maamerkit on merkitty punaisella (M) ja solmukohtat oranssilla (S). Ylimpänä oikealla näkymä kaupallisesta keskustasta, sen alla kiertoliittymän tieltä purettava puuverstas. Keskellä Roinilan tilan päärakennus, sen alla kasvihuoneiden huoltorakennus ja alina Kasvihuoneenauekalla sijaitseva navetta.

rakennetuilla uusilla kasvihuoneilla. Vanhojen kasvihuoneiden keskellä on punatiilinen pieni huoltorakennus. Alueen pohjoisosassa on kaksi vanhaa maatalousrakennusta, jotka ovat sairaalan käytössä verstaana ja urheiluhallina. Yksikerroksinen, 1970-luvulla rakennettu sairaalan nuoriso-osaston erityiskoulu on kosteusvaurioiden takia autio.

4.5.3 Annanpuisto

Toimelantien pohjoispuolella sijaitsee Kellokosken sairaalan maihin kuuluva Annanpuisto. Se on merkitty aluekarttaan vaaleanpunaisella. Kolmiomaisen tontin etelälaidalla on vuonna 1860 meijeriksi

rakennettu Toimela. Toimela on ollut myöhemmin sairaalakäytössä ja kylälaisten yhteistilana. Nyt Toimela on huonokuntoinen ja autio.

Annanpuiston keskellä on Kellokosken Arboretumyhdistyksen rakentama ja hoitama ruusutarha, jossa kasvatetaan vanhoja ruusulajikkeita. Ruusutarhan keskellä on suihkulähde ja ylihoitaja Anna Pakalennin patsas. Annanpuiston pohjoisosassa kasvaa vanhoja lehtipuita. Niiden alle on istutettu kokoelma alppiruusuja.

Annanpuisto on yksi kylälaisten lempipaikoista ja he vastustavat kaikkia suunnitelmia sen muuttamiseksi asuinalueeksi.

Vasemmalla ilmakuva Kasvihuoneenaukeasta. Oikealla ylinnä Annanpuiston lounaisnurkka. Sen alla uudet kasvihuoneet Vanhan valtatieen länsipuolella. Toiseksi alinna sairaalan autio koulu ja alinna ränsistynyt Toimela.

4.5.4 Kellokosken ruukki

Vanhan valtatieen länsipuolella sijaitsee Kellokosken ruukki. Se on merkitty aluekarttaan vaaleanvihreällä. Ruukki on tiivis rykelmä teollisuusrakennuksia padon ympärillä. Se on luokiteltu valtakunnallisesti merkittävaksi kulttuurihistorialliseksi alueeksi (Ympäristöministeriö, 1993, 83).

Suurin osa rakennuksista on 1800-luvun lopulta tai 1900-luvun alkupuoliskolta, punatiilisiä tai valkoista varhaisfunkista. Alueella on myös muutama historiallisesti arvoton rakennus. Ruukki on rajattu verkkoaidalla. Sen yleisilme on ränsistynyt ja epäsiisti. Pysäköintipaikkoja ei ole merkitty. Tuotantorakennuksissa on vuokralaisina yrityksiä ja yhdistyksiä.

Ruukin vaikutuspiiri on ollut aikoinaan laaja. Tehtaalle ovat kuuluneet kauempana

sijaitsevat kirkko, Patruunanpuiston huvilat, Työväenkasarmit, Itämerikeskus ja Männistön lava.

4.5.5 Työväenkasarmit

Työväenkasarmit sijaitsevat Kellokosken ruukin länsipuolella. Ne on merkitty sivun 11 aluekarttaan vaalean violetilla. Kasarmien neljä taloa on rakennettu vuosisadan vaihteessa Kellokosken ruukin työläisille. Tuusulan kunta on ostanut ja kunnostanut ne 1980-luvulla. Kunta vuokraa asuntoja neljästä talosta.

Suurtalo ja Pientalo ovat 2 ½-kerroksisia, Keskitalo ja Uusitalo 1 ½-kerroksisia punaiseksi maalattuja puutaloja. Laajoilla pihilla kasvaa koivuja ja hedelmäpuita. Pysäköintijärjestelyt ovat puutteelliset. Kasarmien kaakkoiskulmassa on tyhjä tontti.

Vasemmalla ilmakuva ruukista etelästä päin. Oikealla ylhäällä tehtaan työläiset tinaamon edessä 1930-luvulla. Sen alla Työväenkasarmien Suurtalo. Toiseksi alinna on sama varaston pääty, joka näkyy ylimmässä kuvassa. Alimpana ruukin kirkko.

4.5.6 Kellokosken sairaala

Vanhan valtatieen länsipuolella on noin 11 hehtaaria Kellokosken sairaalan aluetta. Alue on merkitty aluekarttaan sivulle 11 sinivihreällä. Sairaalan alue on 1800-luvun lopussa istutettua puistoa, jonka keskellä kohoavat sairaalan vaaleat funkistalot. Suurin osa rakennuksista on 1920-1940-luvuilta.

Sairaalan hallintorakennuksena toimii entinen kartanon päärakennus. Se on rakennettu vuonna 1884 ja korotettu kolmi-kerroksiseksi vuonna 1914. Päärakennus on vaaleanpunainen ja tyyliltään uusrenessanssia.

Päärakennuksen pohjoispuolella on kaksi korkeaa funkistaloa. Ne muodostavat U:n muotoisen pihan. Eteläpuolella 50-luvun kerrostalo ja 1980-luvun yksi-

kerroksisen atriumtalo muodostavat rakennusryhmän. Alueen länsiosassa on kaksi funkistyylistä lääkärin huvilaa. Ne ovat nykyisin potilaiden käytössä. Puiston pohjoisosassa kohoaa 5-kerroksinen Impilinna. Se on entinen sairaanhoitajien asuntola, jonka alakerrassa on päiväkotit ja yläkerroksissa potilaiden asuntoja.

Kellokosken sairaalan alueella on myös vesitorni, lämpövoimala, kappeli, uudet kasvihuoneet ja useita varasto- ja huolto-rakennuksia.

4.5.7 Omakotitaloalueita

Kellokosken keskustan omakotitalo-alueet on merkitty aluekarttaan sivulle 11 vaaleansinisellä.

Kasvihuoneenaukean ja kaupallisen keskustan itäpuolella sijaitsee vuonna

2005 pientaloalueeksi asemakaavoitettu Roinilanpelto. Alueelle tulee noin 1100 asukasta pääosin valmistaloihin. Toistaiseksi sinne on rakennettu vasta muutama talo. Tämän työn suunnitelmassa käytetään Roinilanpellon asemakaavan havainnekuvaa kuvaamaan aluetta.

Kellokosken sairaalan pohjoispuolella on Kukkupakan omakotitaloalue 1930-40-luvulta.

Työväenkasarmin lounaispuolella on Seppäinpuiston niitty, jonka asuinalueen asemakaava on vahvistettu vuonna 2006. Suunnitelmassa käytetään asemakaavan havainnekuvaa kuvaamaan aluetta.

Kaupallisen keskustan eteläpuolella sijaitsee jokirannassa asunto-osakeyhtiö Patruunanpuisto. Yhtiöön kuuluu 1980-luvulla rakennettuja rivitaloja sekä entinen

Oikealla on ilmakuva Kellokosken sairaalasta. Vasemmalla yllä on kuva sairaalan rakennuksia 1950-luvulta. Sen alla sairaalan puistossa sijaitseva funkistyylinen lääkärin asuntola, joka on nykyisin potilaiden käytössä. Keskimmäisenä on näkymä Vanhalta valtatieltä Roinilanpellolle Patruunanpuiston vierestä. Sen alla on Kellokosken kartanon päärakennus. Alinna on Blåa Villan, jossa toimii sairaalamuseo.

ruukinkartano, konttori ja ruukin johtajien asuntoja. Bruna Villan, Gröna Villan ja Lilla Villan on rakennettu 1800-luvun loppupuolella. Ne on luokiteltu historiallisesti arvokkaiksi.

4.5.8 Palvelut

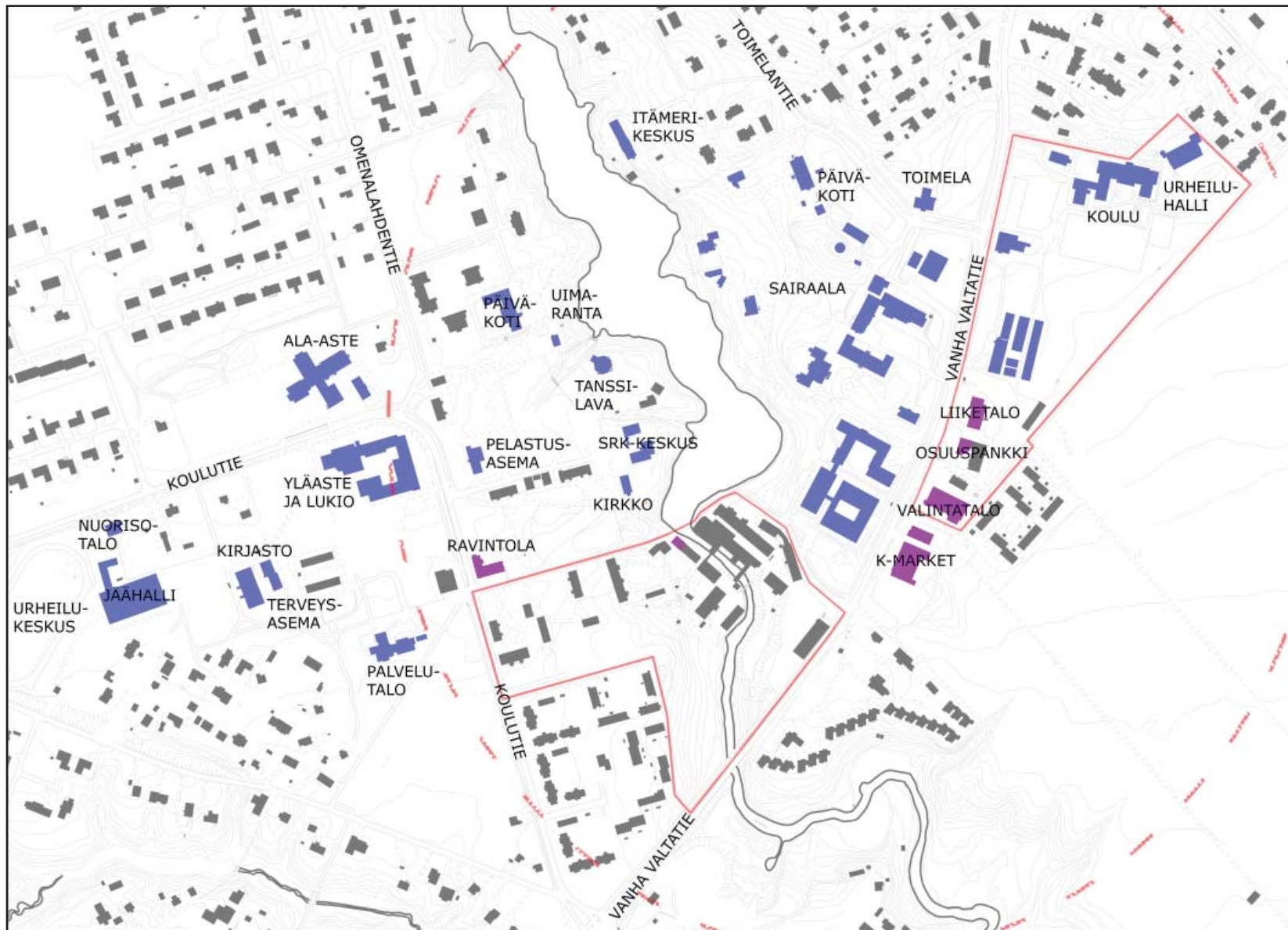
Kellokosken kaupallisessa keskustassa on kaksi päivittäistavarakauppaa, posti, pankki, Kellokosken sairaala sekä muutama yritys. Kirkko ja seurakuntakeskus sijaitsevat patoaltaan länsirannalla, noin sadan metrin päässä Kellokosken ruukista.

Kellokosken kirjasto sijaitsee yläasteen ja liikuntakeskuksen välissä. Lisäksi sairaalassa on oma kirjasto potilaille ja henkilökunnalle. Liikuntakeskus, jäähalli ja urheilukenttä sijaitsevat koulujen länsipuolella.

Itämerikeskus toimii tilausravintolana ja juhla- sekä majoitustilana. Kyläläiset saavat käyttää Itämerikeskusta kunnan kustannuksella, silloin kun siellä ei ole muita tapahtumia.

Ala- ja yläaste sekä lukio sijaitsevat Koulutien varressa, noin 500 metrin päässä kaupallisesta keskustasta. Suunnittelualueella on kaksi päiväkotia. Impilinnan päiväkoti sijaitsee sairaalan alueella ja Kellokosken päiväkoti kirkon pohjoispuolella.

Vanhusten palvelutalo Kustaa Aadolf sijaitsee Koulutien varrella noin 800 metrin päässä kaupallisesta keskustasta. Palvelutalossa on kuusi vuokra-asuntoa ja lyhytaikashoidon yksikkö. Vanhusten asuntoja ja asumispalveluita tarvitaan lisää.

Vasemmalla kartta Kellokosken palveluista. Oikealla ylläpäällä on Impilinna, jonka alakerrassa toimii päiväkoti. Alla on kuva kaupallisessa keskustassa kesäisin parkkipaikan laidalla toimivista mansikka- ja vihanneskioskeista. Toiseksi alimpana on liiketalossa toimiva kahvila ja alinna Kellokosken kukkakauppa levittäytyneenä parkkipaikalle.

Vasemmalla ylinnä on kartta Kellokoskelle suunnitelluista ohitusteistä. Linjaukset on merkitty punaisella katkoviivalla. Alla on näkymä kaupallisesta keskustasta liiketalojen kohdalta pohjoiseen, keskellä näkymä kaupallisen keskustan eteläpäästä pohjoiseen ja alinna on näkymä Roinilan kohdalta etelään.

Oikealla ylhäällä on kartta ajoneuvoliikenteestä ja paikoituksesta. Oikealla alhaalla on kartta kevyestä liikenteestä ja sen ongelmakohdista (!).

4.5.9 Liikenne

Suurin osa Kellokosken työmatkaliikenteestä suuntautuu etelään Vanhaa Valtatietä pitkin. Osa liikenteestä kulkee Linjatietä pitkin itään E4-tielle. Sitä pitkin pääse Helsinkiin 45 minuutissa.

Kellokosken sisäinen liikenne kulkee pääasiassa Vanhaa valtatieltä ja Koulutietä pitkin. Liikenteen vähentämiseksi näillä teillä on suunniteltu Kellokosken itäistä ja läntistä ohitustietä. Läntinen ohitustie on mainittu Keski-Uudenmaan ja Hyvinkää-Riihimäen alueen liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Itäinen tie tuskin tulee toteutumaan, sillä Mäntsälän kunta ei ole kiinnostunut hankkeesta.

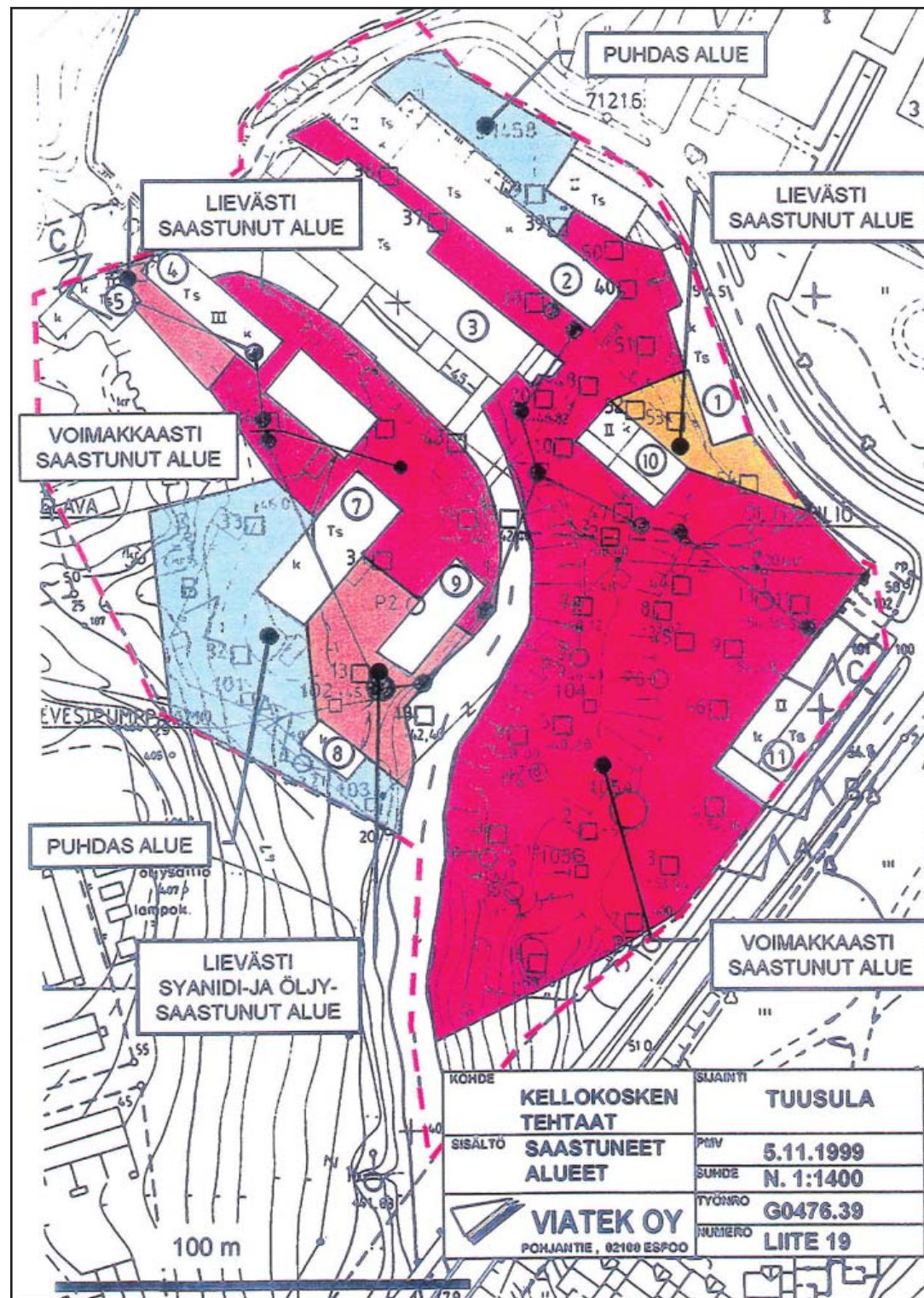
Kevyen liikenteen reiteissä on Kellokosken keskustassa parannettavaa. Kaupallisessa keskustassa tilanne on huono. Siellä kevyen liikenteen väylä on kiinni Vanhassa valtatiessä ja tonttiliittymät katkovat sitä jatkuvasti. Tämä on mainittu puutteena myös Tuusulan liikenneturvallisuuksuunnitelmassa (2004).

Kellokosken ruukin alue on yksityisomistuksessa ja aidattu. Sen läpi ei kulje virallisia kevyen liikenteen reittejä. Alue suljetaan yöksi.

Kellokosken keskustassa kevyen liikenteen yhteystarpeita on mm. padolta itärantaa pitkin Itämerikeskukseen ja Ruukinlaaksosta alajuoksulle jokivarsimetsään. Tässä työssä on sovellettu kevyen liikenteen reittisuunnitelmiin Sirpa Mäkilän vuonna 2006 tekemää maisema-arkkitehtuurin diplomityötä "Keravanjoen ranta-alueiden kehittämissuunnitelma Tuusulan Kellokoskella".

Kellokoskella julkinen liikenne on linja-autoliikennettä. Helsinkiin on arkipäivisin 25 vuoroa. Keskustan linja-autopysäkit ovat kaupallisen keskustan kohdalla. Lähimmät juna-asemat ovat Kerava-Lahti oikoradan Haarajoen asema 4 km päässä ja Helsinki-Riihimäen lähiliikennejunien Järvenpään asema 6 km päässä. Kummallekaan asemalle ei johda kevyen liikenteen reittiä. Kellokosken taksiasema sijaitsee Vanhan valtatievarrella 1,5 km keskustasta lounaaseen. Se on siirretty sinne kaupallisesta keskustasta häiriöiden vuoksi.

4.5.10 Pilaantuneet maa-alueet

Teollisuustoiminta on saastuttanut Ruukin alueella noin 17 000 kuutiota maata raskasmetalleilla ja liuottimilla. Nestemäiset jätteet kaadettiin suoraan jokeen 1950-luvulle asti ja sen jälkeen hiekka- tai sora-kuopan kautta jokeen.

Alueella on tehty maaperä- ja pohjavesitutkimuksia vuosina 1996-97. Raja-arvot ylittäviä syanidipitoisuuksia on havaittu useissa kohdissa. Myös kuparin, lyijyn, sinkin, arseenin ja kromin raja-arvot ylittyvät. Lisäksi maassa on ohjearvot ylittävä määrä nikkeliä, vanadiinia ja kadmiumia. (Ramboll Finland Oy, 2007, 3) Alueen puhdistuksen on arvioitu maksavan 0,3-2,5 miljoonaa euroa laajuudesta riippuen.

Ruukinlaakson suunnitelma on tehty sillä oletuksella, että joen länsirannan saastunut maa vaihdetaan. Silloin länsirannalla voi asua. Länsirannalta puretaan Marjaana Tenkasan ehdotuksen mukaisesti kolme historiallisesti arvotonta rakennusta massanvaihdon tieltä.

Itärannalla kaikkea saastunutta maata ei kannata vaihtaa, sillä maaperän epävakauden takia sille ei kuitenkaan voi rakentaa. Itärannan suunnitelma on tehty olettaen että saastunut maa eristetään paikalleen. Jonkin verran saastunutta maata poistetaan ja korvataan puhtaalla. Silloin maastonmuodot eivät juurikaan muutu. Maa kelpaa puistoksi ja pysäköintialueeksi.

Tarvittaessa vanhojen teollisuusrakennusten tiiliä ja lattiamateriaaleja vaihdetaan, jos ne paljastuvat saastuneiksi.

Vasemmalla ylhäällä näkyvät Fiskarsinpuistoon ja Keravanjoelle Vanhalta valtatieltä. Vasemmalla alhaalla kartta ruukin pilaantuneista maa-alueista SCC Viatekin mukaan.

Oikealla ylimpänä on näkymä Ruukinakselle. Erkkeri on ruukinpatruunan työhuoneessa ja siitä voidaan valvoa työtä suuressa tehdassalissa ja ruukinaksella. Alempana kuva Itärannalle läjitetystä saastuneesta maasta. Sen alla on pato katsottuna alhaaltapäin ja alimpana teollisuusrakennuksia alavirralla. Tällä kohdalla rannat ovat voimakkaasti saastuneet.

4.6 Osallistuminen ja asiantuntijat

Tämän diplomityön teko ei ole ollut virallinen kaavaprosessi. Osallisille tiedottaminen ja mielipiteiden kuuleminen ei ole ollut vaatimuksena, mutta tässä työssä on tehty yhteistyötä mahdollisimman laajan osallisjoukon kanssa. Vuorovaikutuksen tavoitteena on ollut selvittää osallisten toiveet ja löytää rakentamisen todelliset rajoitukset. Suunnitelmat eivät siis ole ihannesuunnitelmia.

Kasvihuoneenaukean suunnittelualueelle tullaan tekemään asemakaava lähitulevaisuudessa. Osallisten ja asiantuntijoiden kuulemisen ansiosta tämän työn asuinaluesuunnitelmaa voidaan soveltaa tulevaan kaavaan.

4.6.1 Asukkaat

Aloitin yhteistyön kertomalla asukkaille mitä olin tekemässä ja kysymällä heiltä mitä minun tulisi ottaa huomioon. Lähetin sähköpostikyselyn kellokoskelaisten yhdistysten yhteyshenkilöille ja sain 22 vastausta. Kysyin seuraavia asioita:

Yleistä:

Miksi olet muuttanut Kellokoskelle? Millaisiin alueisiin Kellokoski jakaantuu? Mitä ajattelet Kellokosken taajaman kasvamisesta? Haluaisitko kasvulle maantieteellisiä rajoja? Mitä itse suunnittelisit Kellokosken keskustaan?

Asuminen:

Mikä Kellokoskella asumisessa on parasta ja mikä huonointa? Miten haluaisit tulevaisuudessa asua Kellokoskella? Minkä tyyppistä palveluasumista toivoisit Kellokoskelle? Miten asumisolosuhteita Kellokoskella voisi parantaa?

Asukkaat:

Miten kuvailisit kellokoskelaisia? Yhdistäkö kellokoskelaisia muu kuin asuinpaikka? Mikä? Miten kellokoskelaisten yhteishenkeä voisi parantaa? Millaisina hetkinä tunnet erityisesti olevasi kellokoskelainen? Mitä ajattelet Kellokosken mielisairaalan potilaista?

Palvelut:

Mitä palveluita Kellokoskelta puuttuu? Kuinka usein tarvitsisit niitä? Miten bussil-

la pääsee nykyisten palveluiden luo? Haluatko Kellokoskelle torin? Mihin paikkaan? Kuinka usein ja millä tavalla käyttäisit sitä?

Liikenne:

Missäpäin hoidat asioitasi ja kuinka usein? Miten kuljet sinne? Käytätkö julkisia liikennevälineitä? Mitä autoteissä ja kevyen liikenteen reiteissä voisi parantaa? Mitä ajattelet Vanhan valtatie ja Koulutien liikenteestä?

Virkistys:

Mitä ajattelet Kellokosken puistoista? Millaisia ulkoilureittejä Kellokoskella on? Mitkä ovat parhaita ja miksi? Miten ulkoilureittejä voisi parantaa? Pitäisikö niiden määrää lisätä? Onko Kellokoskella muita virkistäviä ympäristöjä kuin luonnonympäristöt ja puistot? Pitäisikö olla?

Omaleimaisuus:

Mikä erottaa Kellokosken muista paikoista? Millaisen kuvan piirtäisit esitelläksesi Kellokoskea tai mitä siitä ensimmäisenä kertoisit? Onko Kellokoskella tarpeeksi maamerkkejä vai tarvittaisiinko lisää? Mitä sellaista keskustassa voisi olla, mikä tekisi siitä omaleimaisen? Mitä itse haluaisit tehdä Kellokosken omaleimaisuuden eteen? Oletko jo tehnyt jotain?

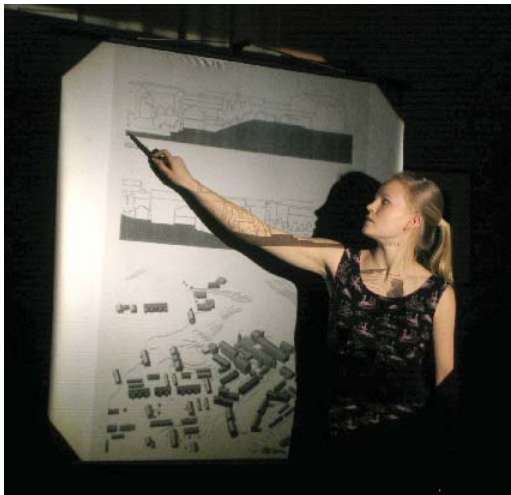
Paikat:

Mikä on lempipaikkasi Kellokoskella? Voisiko sellaisia paikkoja olla lisää? Onko Kellokoskella pelottavia paikkoja? Mitä paikkaa Kellokoskella eniten haluaisit parantaa? Onko Kellokoskella sellaista paikkaa, jossa voisit rakastua?

Vastauksissa Kellokosken vahvuuksiksi nousivat omaleimaisuus, kulttuurimaisen kauneus ja yhteishenki. Vanhaa teollista miljöötä maaseutuympäristössä pidetään harvinaisuutena. Kyläläiset arvostavat ruukkia, sairaalaa ja vanhoja rakennuksia sekä puita, koska tuntevat niiden historian. Oman pihan lisäksi patoaltaan liepeet ovat kyläläisten lempipaikkoja.

Kartta Kellokosken yhdessä tehdyistä tai hoide- tuista rakennuksista (Honkanen, 2002, 444-445). Asukkaiden suosimat paikat on merkitty sydämillä ja heidän vieroksumansa paikat pääkalloilla.

Vasemmalla ylhäällä Itämerikeskus, sen alla Sirpa Mäkilän näkemys kevyen liikenteen sillasta Vanhan valtatie al. Alempana Lothar Mallonin ottama kuva, jossa esittelen työtäni Me Kellokoskelaisien yleisötilaisuudessa. Alinna Toimela nykytilassaan.

Oikealla luonnos, jota esittelin Me Kellokoskelaisien kokouksessa. Puolipyöreä tori ei asukkaiden mielestä sopinut Kellokoskelle.

Kellokoskelle muuttamisen syitä ovat olleet joko paluu omaan lapsuudenympäristöön tai halu kasvattaa lapset turvallisessa kylässä. Sairaalan potilaiden läsnäolon katsotaan tuovan kylään moniarvoisuutta ja suvaitsevaisuutta. Samalla he yhdistävät kyläläisiä. Myös kyläjuhlat ja lasten harrastukset mainitaan yhdistävänä tekijänä.

Asukkaiden mukaan Kellokosken suurimpia ongelmia ovat kaupallisen keskustan ankeus, ruukin rakennusten rappeutuminen ja kokoontumistilojen puute. Vanhemmat ihmiset ovat huolissaan ränsiä Toimelan kohtalosta. Heille sillä on tunnearvoa kylän entisenä yhteistilana.

Muutama asukas harmittelee sitä, että Haarajoen asemalle, Järvenpään ja Jokelaan ei ole kevyen liikenteen reittejä. Myös Kellokosken taajamasta puuttuu muutamia kevyen liikenteen reittejä, esim. yhteys Fiskarsipuistosta Vanhan valtatie alii Jokivarsipuistoon ja pääsy patoaltaan itärannalle.

Parannusehdotuksina lähes jokaisessa vastauksessa mainitaan kaupallisen keskustan muuttaminen viihtyisämmäksi istutuksilla sekä ajonopeuksien hidastamisella ja pysäköinnin uudelleenjärjestämisellä.

Jokaisessa vastauksessa toivotaan lisää yhteistiloja yhdistysten ja kyläläisten käyttöön. Kohtaamispaikkojen uskotaan ylläpitävän ja synnyttävän yhteishenkeä. Osa toivoo että Toimela kunnostettaisiin yhteistilaksi ja osa taas haluaa yhteistiloja Ruukin alueelle. Ehdotetaan myös kirjaston siirtämistä Lasipalatsiin. Muutama vastannut pitää Linjatien mukaista kunnanrajaa perusteettomana ja ehdottaa Hyökännummen liittämistä Tuusulaan Kellokosken palvelualueen laajentamiseksi.

Kaikki vastanneet toivovat toria Kellokoskelle kauppajen läheisyyteen. Torin uskotaan toimivan arjen kohtaamispaikkana. Siellä voisi järjestää myös juhlatapahtumia. Muita kaivattuja palveluja ovat uimahalli, elokuvateatteri ja korkeatasoinen ravintola. Keskustasta mainittiin puuttuvan pieniä liiketiloja.

Kerrostalojen pelätään pilaavan Kellokosken keskustan. Puistojen ja vanhojen talojen katoamista pidetään uhkana. Niiden säilyttämistä perusteltiin kertomal-

la, mihin muistamisen arvoiseen mitään rakennusta on käytetty. Kasvihuoneiden alueen pelättiin muuttuvan pysäköintialueeksi. Kasvihuoneiden takana olevien omenapuiden säilyttämistä toivottiin. Usea vastannut varoitti suunnittelemaasta kaupalliseen keskustaan mitään liian erikoista. Viisi vastannutta kertoi häpeävänsä Lasipalatsin huonoa kuntoa.

Vuonna 2004 Yleis- ja seutus suunnittelun kurssilla tein tutkimusta tuusulalaisten lasten mielikuvista lähiympäristöstään. Tutkittaviin kuului mm. kaksi opetusryhmää peruskoulun 5.- ja 6.-luokkalaisten Kellokosken Ruukin koulusta.

Koululaisista 83% asui omakotitalossa ja 17% kerrostaloissa. Kellokosken tärkeimpiä maamerkkeinä olivat heidän mukaansa tärkeysjärjestyksessä pato, joki, ruukki, keskustan liikerakennukset, hautausmaa ja maalaismaisema. Lapset liikkuvat useimmiten kouluun ja harrastuksiin kävellen ja pyörällä. Vapaa-aikaansa he viettivät kavereilla, omalla pihalla, harrastuspaikassa ja metsässä.

Ruukin koulun 5-6-luokkalaisten mielestä Kellokosken hausimpia paikkoja ovat tärkeysjärjestyksessä joki, oma piha, puistot, jäähalli ja kirjasto. Pelottavimpia paikkoja taas ovat Mäntyrinteentie 1, pimeät paikat ja autiot talot, nuorten ja juoppojen kokoontumispaikat sekä ruukin pato. Vaarallisina paikkoina pidettiin patoa, vilkkaita autoteitä, keskustaa pimeään aikaan ja mielisairaala.

4.6.2 Yhdistykset ja yhteisöt

Pidin suunnittelun aikana kolme yleisötilaisuutta Kellokoskelaisien yhdistysten kutsumana. Esittelin suunnitteluideoitani Kellokosken eläkeläiset ry:lle ja Me Kellokoskelaiset -kotiseutuyhdistykselle. Lisäksi esiinnyin kellokoskelaisista kunnallispoliitikoista koostuvan Kellokosken kehittämistoimikunnan kokouksessa. Sain kirjallista palautetta Kellokosken arboretumyhdistykseltä ja Ikäihmistien neuvostolta.

Valmiin suunnitelmani esittelin yhdistysten lisäksi kunnan järjestämässä yleisötilaisuudessa. Ajankohtaiset suunnitelmaluonnokset ovat olleet ladattavissa kotisivuiltani koko suunnittelun ajan.

4.6.3 Asiantuntijat

Työni aikana sain ohjausta arkkitehtiosaston opettajilta ja virallisilta ohjaajiltani. Lisäksi esittelin työtäni useille eri alojen asiantuntijoille. He arvioivat suunnitteluideoitani ja asettivat rajoituksia. Liikenneinsinööri Jukka-Matti Laakso tarkasti suunnitelman Tuusulan kunnan puolesta. Museoviraston Sari Saresto hyväksyi Ruukin alueen suunnitelman ja Uudenmaan ympäristökeskuksen Kai Samanen kertoi Keravanjoen kunnostuksesta. Erityisen paljon sain apua Vuokko Lehmuspuihosta, joka on ollut Tuusulan kunnalla kaavoittajana sekä kunnallispoliitikona ja asuu Kellokoskella. Lehmuspuihosta sain tietoa Tuusulan kunnallispolitiikasta, Kellokosken taajaman sosiaalisesta elämästä ja Kellokosken ruukista.

4.6.4 Maanomistajat

Suunnittelun alueen maanomistajia ovat Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, Antti Seppälä, As Oy Koivulehto, Genesta Oy, Kellokosken tehdaskiinteistöt Oy ja Tuusulan kunta (kts. maanomistuskartta s. 7). Omistajien kanssa tein yhteistyötä kunkin oman alueen osalta. Ruukin alueen suunnitelmaa arvioivat myös rakennuttajan edustajat NCC:ltä.

Kaupallisen keskustan maanomistajien kanssa neuvottelu jäi kesken. Yhteisymmärrykseen pääsy tulee olemaan haastavaa, sillä tässä suunnitelmassa kaupallisen keskustan tonttien rakennusoikeus pienee.

5 Suunnitelmat

5.1 Kehityssuunnitelma

Saadessani tilauksen Kellokosken keskustan kehityssuunnitelmasta ja asema-kaavaluonnoksesta sain rajata suunnitelualueeni lähes vapaasti. Diplomityöltä edellytettiin Kasvihuoneenaukean HUS:n omistamien maiden suunnittelemista asuinkäyttöön korttelitehokkuudella 0,4. Asuntojen tuli olla pieniä ja alueelle piti sijoittaa tori. Lisäksi toivottiin Vanhan valtatie varren parantamissuunnitelmaa ja Ruukin alueen mahdollisuuksien tutkimista. Työni rajoitukset ja tavoitteet tarkentuivat taustatyön ja osallisten vuorovaikutuksen aikana.

Ehdotan Kellokosken keskustaa parannettavaksi seuraavilla toimenpiteillä: (Kohtia vastaavat numerot viereisessä yleissuunnitelman havainnekuvasa.)

1 Kasvihuoneenaukean 320 hengen asuinalue täydentää Kellokosken keskustaa ja tarjoaa palveluasuntoja sekä pieniä asuntoja.

2 Kiertoliittymä Vanhan Valtatien, Toimelantien ja Nystenintien risteyksessä hidastaa ajonopeutta Vanhalla valtatiellä.

3 Kellokosken torista Vanhan valtatie itäpuolella tulee kylän keskuspaikka. Täydennetty sairaalan sisäpiha tien länsipuolella sopii juhlapihaksi.

4 Uusi lämpövoimala ja uudelleenjärjestetty urheiluhallin paikoitusalue erotetaan Kasvihuoneenaukeasta metsäkaistaleella.

5 Päivittäistavarakaupan liiketila laajentuu. Uuden paikoitusalueen tieltä siirretään Roinilan tilan vanha päärakennus Annanpuistoon.

6 Annanpuisto säilyy puistona. Toimela kunnostetaan yhteistilaksi ja sen viereen siirretään Roinila myös yhteistilaksi.

7 Ruukinlaakson länsirannan maaperä puhdistetaan. Teollisuusrakennusten ja Työväenkasarmien väliin sijoitetaan kolme uutta asuinkorttelia. Koko alueella

järjestetään uudelleen ajoreitit, pysäköinti sekä kevyen liikenteen reitit.

8 Kiertoliittymä Vanhan valtatie, Carlanderintien ja Ruukinkujan risteyksessä hidastaa liikennettä Vanhalla valtatiellä. Ruukinkujan itäpäätä siirretään pohjoiseen ja ruukinakseli täydennetään uudisrakennuksella.

9 Keravanjokuoma palautetaan luonnotilaan, jotta puotaimen voi palata jokeen. Molemmille puolille uoma pengerretään kevyen liikenteen väylät. Joen yli tehdään uusi kevyen liikenteen silta. Vanhan valtatie ali rakennetaan silta Jokivarsipuistoon.

10 Jokivarsipuistoon rakennetaan kevyen liikenteen reittejä ja siltoja. Reittilinjat on piirretty Sirpa Mäkilän ehdotuksen mukaan.

11 Kevyen liikenteen yhteys kirkolta Haukilahden puistoon selkeytetään ja erotetaan ajoväylästä. Kirkon paikoitusalueelle lisätään istutuksia.

12 Kevyen liikenteen reitti padolta itärantaa pitkin Itämerikeskukseen korvaa epävirallisen rantapolun. Polkua varten ostetaan ranta sairaalalta ja yhdeltä yksityiseltä maanomistajalta. HUS pitää maakauppoja mahdollisina.

13 Kevyen liikenteen silta patoaltaan yli yhdistää Pränninpuiston Haukilahdenpuistoon ja lisää kevyen liikenteen reitti- vaihtoehtojen määrää keskustassa.

5.2 Kasvihuoneenaukea

5.2.1 Tavoitteet ja rajoitukset

Kasvihuoneenaukean suunnitelman tavoite on luoda tunnistettava Kellokosken keskusta. Asukkaalle sen on oltava hyvä koti, jalankulkijalle ja pyöräilijälle hieno ulkoilureitti ja ohiajajalle kiinnostava maamerkki.

Käytännössä tavoitteet tarkoittavat seuraavaa: Kerrostaloja on vältettävä, sillä ne eivät sovi asukkaiden mielikuvaan Kellokoskesta. Kasvihuoneiden alueen on oltava rohkeasti vastapainona Kellokosken sairaalan kerrostaloille. Torin on avaudut-

tava Vanhalle valtatielle ja oltava miellyttävä myös ilman toritoimintaa. Kortteleita on oltava mahdollisimman monta, jotta alueelle syntyy sisäisiä katuja ja siten oma luonne. Katutilojen on oltava voimakkaita ja selkeitä, sillä se on minkä tahansa keskustan ominaisuus ja tunnusmerkki. Kevyen liikenteen väylien on muodostettava verkosto, jossa voi kulkea rengasmaisia lenkkejä ja joka houkuttelee ulkoiluun. Talojen arkkitehtuurin on sovittava läheisiin vanhoihin taloihin ja oltava samalla mahdollisimman ajatonta.

Muita tavoitteita ovat asuntotyyppien, omistumuotojen ja sitä kautta ihmisryhmien sekoittaminen. Kasvihuoneenaukean sijainti taajaman keskellä ja tehokkuusvaatimus täyttävät sinällään tavoitteen rakennetun ympäristön tiivistämisestä. Asukkaiden ja osallisten vaatimukset ja toiveet on esitetty kohdassa 4.6.

Kasvihuoneenaukean suunnittelua on rajoittanut eniten Tuusulan kunnan vaatimus 0,4 korttelitehokkuudesta. Seuravaksi eniten ovat rajoittaneet Tuusulan autopaikkainormit (asunnoissa 1 ap/60 kem² ja liiketiloissa 1 ap/40 kem²). Suunnittelua on rajoittanut myös se, että alueelle ei kannata rakentaa 3-kerroksisia kerrostaloja. Asuntojen keskikoon tuli olla 70-80 kem². Roinilanpellon asemakaava määrää torin paikan ja Nystenintien läpikulun Vanhalle Valtatielle.

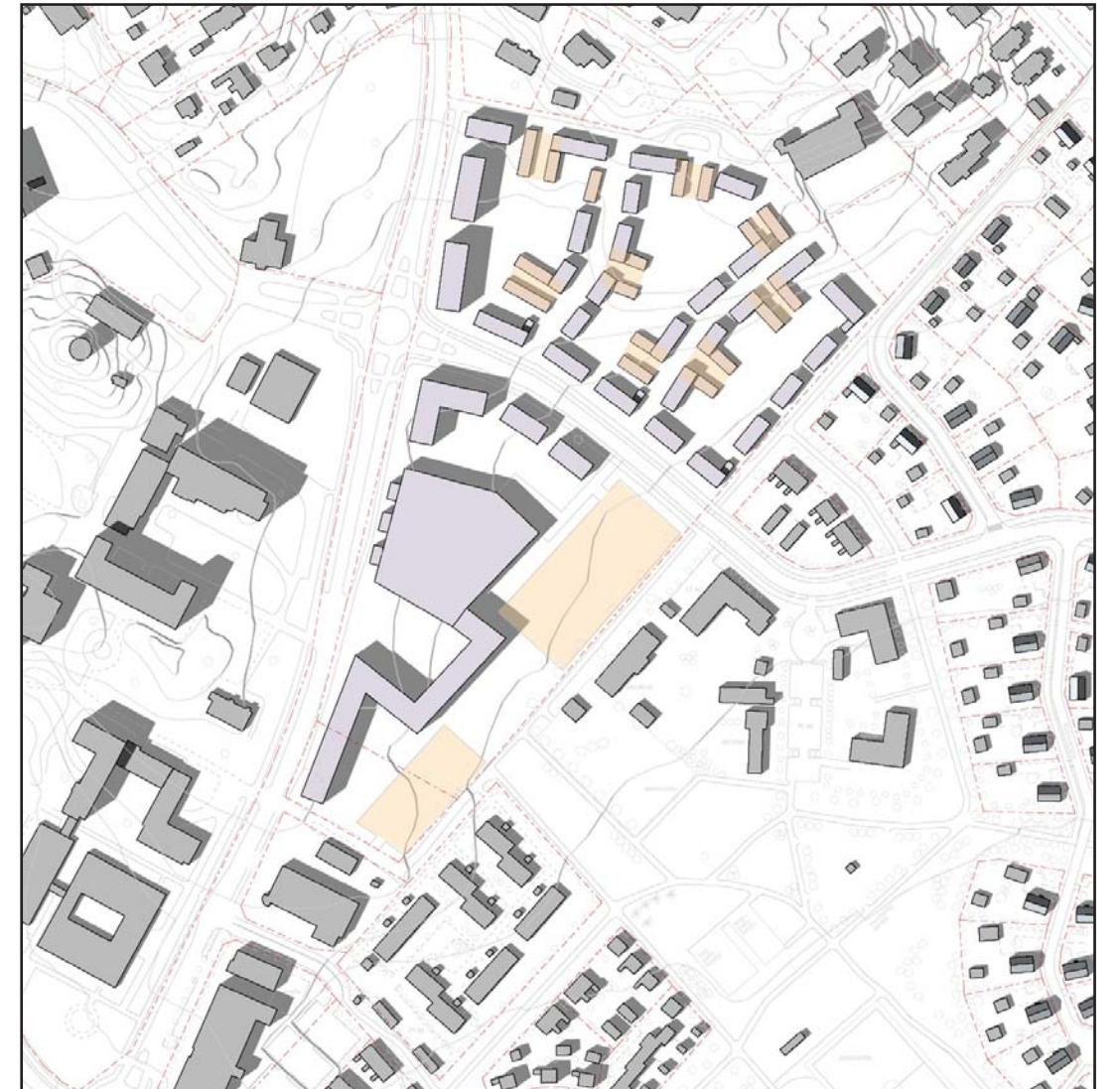
Kellokosken osayleiskaavaa varten tehty kaupallinen selvitys ennusti lisäliiketiloiden enimmäistarpeeksi 8000 kem² ja vähimmäistarpeeksi 2000 kem² vuoteen 2020 mennessä (Santasalo, 2007, 20). Tästä 2000 kem² kuuluu taajaman eteläpuolelle rakenteilla olevaan päivittäistavaraliikeseen. Kasvihuoneenaukealle kannattaa sijoittaa enintään 6000 kem² liiketilaa.

Suunnitelmasta tehty asemakaavaluonnos on rajattu toimeksiantajan toiveen mukaan. Asemakaava on laadittu siten, että mitä enemmän rakennetaan, sitä tarkemmin kaava ohjaa havainnekuvan mukaiseen kortteli- ja talomuotoon.

5.2.2 Suunnitelman rakenne

Nystenintie halkaisee Kasvihuoneenaukean pohjois- ja eteläosaan. Pohjoisosassa on neljä kortteliä 2 ½ -kerroksia asuintaloja. Eteläosassa on viisi kortteliä: Roini-

kortteli	asumista kem ²	liiketilaa kem ²	autopaikkoja asukkaille	autopaikkoja asiakkaille	korttelin ala m ²
asuin- ja liikerakennusten korttelialueet					
1	2378		40		5860
2	1784		30		5198
3	1548		26		4060
4	2156		40		6259
5	3529	581	36		7960
6	1882		32		6587
7	550				1076
8	2293	885	40		5312
9		1276		42	3811
yhteensä	16 120	2742			46 123
autopaikkojen korttelialueet					
10			32		858
11				38	1112
yhteensä			276	80	

Ylhäällä ovat Kasvihuoneenaukean tiedot. Vastaava korttelinumeroitu on havainnekuvassa viereisellä sivulla. Alhaalla on varhainen luonnos, jossa torin laidalla on supermarket. Viereisellä sivulla on Kasvihuoneenaukean havainnekuva 1:1500. Uudisrakennusten katot ovat tummemman harmaita.

lanpellon puolella kaksi asuinkorttelia ja Vanhan Valtatien varrella kolme asuin- ja liikekorttelia. Vanhan valtatie varrella on tori. Sen laidalla on 3½-kerroksisia taloja. Björkenheiminpuisto jatkuu torin itälaitaan saakka. Sekä pohjois- että eteläosan rakennukset rajaavat pääkadut selkeästi. Korttelit on erotettu Vanhasta Valtatiestä kahdella puurivillä ja Nystenintiestä yhdellä puurivillä.

Eteläisimpään liikekortteliin on suunniteltu päivittäistavarakaupan laajennus. Sen paikoitusalueen tieltä siirretään Roinilan päärakennus Annanpuistoon Toimelan itäpuolelle. Torin kohdalta on suunniteltu purettavaksi kaksi 70-luvulla rakennettua liikerakennusta.

5.2.3 Asuinrakentaminen

Kasvihuoneenaukealle on suunniteltu yhteensä 16 100 kem² asuinrakentamista. Asukasmääräksi on arvioitu 320 henkeä. Taloja on kahdentyyppisiä: 2 ½ -kerroksisia kerros-, rivi-, pari- tai pientaloja ja 3 ½ -kerroksisia kerrostaloja. Havainnekuvasa pienempien talojen koko vaihtelee 180 ja 270 kem² välillä. Asemakaavassa kokoa kuitenkin ei ole rajoitettu. Taloihin on tehtävä harjakatot ja niihin ikkunalyhdyt, vaikka ullakkokerrosta ei heti otettaisikaan asuinkäyttöön. Tämä lisää asuntojen joustavuutta.

Talot voivat sijoittua omille tai usean talon tonteille. Asuinalue muodostuu kortteleista, joita rajaavat asuintalot, autokatokset, talousrakennukset ja puuaidat. Keskelle jää yhteispiha. Alueelle on yritetty saada mahtumaan mahdollisimman monta korttelia. Toisaalta kortteleiden sisäpihoista on haluttu saada riittävän suuria.

Pienempien talojen runkosyvyys on 7,5 metriä. Silloin pienetkin asunnot ulottuvat rungon läpi. Tarkoituksena on taata asunnon valoisuus ja miellyttävät näkymät tiiviillä alueella. Jokaisessa yläkerroksen asunnossa on ainakin yksi ranskalainen tai tavallinen parveke. Alakerroksen asunnossa on oma piha. Alue on 3½-kerroksisia taloja lukuunottamatta mahdollista rakentaa käyttäen kapearunkoisia valmistaloja.

Suuremmat talot sijaitsevat torin ympärillä ja sen eteläpuolella Vanhan valtatie varressa. Alakerrokset ovat liiketilaa. Ympäristö on muuta aluetta väljempi ja

runkosyvyys on 10-12 metriä. Kerrokset voi järjestää niin, että porrashuoneen tasanteelta pääsee kolmeen asuntoon, joista yksi ulottuu rungon läpi. Jokaisessa asunnossa on ranskalainen tai tavallinen parveke. Kasvaneen autopaikkamäärän takia kortteleissa ei ole samanlaisia suosijaisia sisäpihoja kuin muualla. Kuitenkin Björkenheiminpuisto leikkikenttineen on vieressä. Suuremmat talot sopivat hyvin palveluasumiseen.

Kasvihuoneenaukean taloissa on peltitetty harjakatto ja pystysuuntainen maalattu lautaverhous ilman jakolistoja. Vanhan valtatie varren talot ovat rapattuja. Talot voivat olla luonnonvalkoisia, vaaleankeltaisia, vaaleanvihreitä tai siniharmaita. Värit on valittu sopimaan Kellokosken sairaalan alueen rakennuksiin. Porrashuoneet ja kattamattomat parvekkeet ulottuvat korkeintaan metrin etäisyydelle ulkoseinästä, jotta asunnot pysyvät valoisina ja katutilat selkeinä.

Asuinkorttelin keskellä on yhteinen sisäpiha. Jokaisella talolla on lisäksi oma pieni piha. Tämä piha voidaan jakaa alakerran asuntojen kesken ja istuttaa sille näkösuojaa. Yleensä piha on asunnon mittainen ja kymmenen metriä syvä, joten sille mahtuu jokin piharakennus, autopaikka ja terassi. Sisäpihat toimivat asukkaiden oleskelu-, leikki- ja kohtaamispaikkoina. Yhteispihan keskelle on suunniteltu istutettavaksi korkeampia puita. Ne antavat näkösuojaa vastapäisiltä asunnoilta.

Paikoitusalueet on puoliksi katettu ja puoliksi aidattu. Ne on erotettu muusta pihasta myös istutuksilla. Korttelien sisäpihojen läpi kulkee kevyen liikenteen reitit.

Korttelien sisäpihojen tasot ovat puoli metriä kadun pintaa korkeammalla, joten taloihin on pihan puolelta esteetön pääsy eikä kadulta näy ensimmäisen kerroksen asuntoihin sisälle. Sisäpihan puolella ulko-ovelle johtava ramppi mahtuu kunkin talon omalle pihalle. Jos talot ovat kerrostaloja, niiden porraskäytävät ulottuvat rungon läpi ja niihin on pääsy myös kadun puolelta. Hieman katutilaan työntyvien porraskäytävien etuportaineen on tarkoitus innostaa portailla istuskeluun. Porrashuoneiden lasitus muistuttaa alueelta puertuista kasvihuoneista.

Yllä näkymä (1) Nystenintielle ja alla (2) Kellokosken torille.

Yllä vasemmalla on viheraluekartta: puistot vaaleanvihreällä ja pihat tummanvihreällä. Yllä oikealla on liikennekartta: ajoneuvoliikenteen reitit ja paikoitus oranssilla, huoltoajo keltaisella. Alla vasemmalla on kartta kevyen liikenteen väylistä ja toritilasta. Alla on esitetty keskellä rakennusvaiheet, jotka voidaan toteuttaa missä järjestyksessä tahansa. Alla oikealla on kartta näkymäkuvien sijainnista.

Kasvihuoneenauekan tulevista rakennuttajista ja erilaisten asuntojen kysynnästä Kellokoskella ei ole vielä tietoa. Siksi eri asumismuotojen jakautumista alueelle ei ole suunniteltu. Tämän suunnitelman puitteissa on kuitenkin mahdollista sekoittaa omakoti-, pari-, rivi- ja kerrostaloasuntoja ja niiden omistusmuotoja. Jos talot rakennetaan 2½-kerroksisiksi kerrostaloiksi, alakerran asunnosta voidaan tehdä esteetön. Yläkerran 1½-kerroksiseen asuntoon pääsee portaita.

Kasvihuoneenauekalla on säilytetty vanha navetta, joka on käytössä Kellokosken sairaalan varasto- ja huoltorakennuksena. Se on suunnitelmassa muutettu asuinrakennukseksi. Kasvihuoneiden keskellä oleva huoltorakennus on myös mahdollista säilyttää, se osuu keskelle korttelia 5.

Asemakaavakarttaan on merkitty rakennusoikeutta vähemmän kuin havainnekuvasa on esitetty. Kaavamääräyksissä annetaan oikeus rakentaa rakennusoikeuden lisäksi 20% kerrosalasta ullakolle. Myös piha- ja talusrakennuksia saa rakentaa kerrosalan lisäksi 20% kerrosalasta. Tästä 15% kuuluu autokatoksiin. Rakennusoikeutta on kokonaisuudessaan noin 5% enemmän kuin havainnekuvasa on esitetty.

5.2.4 Liike- ja palvelurakentaminen

Kasvihuoneenauekan palvelut sijoittuvat torin ympärille ja Vanhan valtatieen varteen torin eteläpuolelle. Toria rajaavien kerrostalojen alakerrat ovat liiketilaa. Ne huolletaan takakautta. Torin tieltä purettaviksi ehdotetuissa rakennuksissa sijaitsevat apteekki, pankki, kukkakauppa, videovuokraamo, parturi-kampaamo ja kahvila. Ainakin näiden toimintojen sijoittuminen uusiin liikerakennuksiin on todennäköistä.

Torin luoteiskulmaan Vanhan valtatieen varteen on suunniteltu paikka Matkahuololle ja linja-autopysäkille. Torilla on myös tilaa kahvila-ravintolan terassille, kukkakaupan tuotteille ja torikojuille.

Torin reunoilla on liiketilaa 1030 kem². Etelämpänä olevan kerrostalon alakerrassa on 440 kem² liiketilaa. Eteläisimmässä liikerakennuksessa toimii päivittäistavara-kauppa, joka suunnitelmassa laajenee 320 kem², jolloin sen alaksi tulee 1280 kem².

Yllä näkymä (3) Navetankadulle ja alla (4) Poikkikujalle. Näkymäkuviissa 2/3 taloista on pienkerrostaloja, sillä keskustasta oletetaan kysyttävän pieniä asuntoja.

5.2.5 Virkistysalueet ja kevyt liikenne

Suunnittelualueella sijaitsee Björkenheimipuiston länsikärki. Björkenheimipuisto on pelikenttänä toimivaa nurmea. Se on reunustettu puurivein ja erotettu eteläpuoleisesta paikoitusalueesta maavallilla. Koilliskulman lähivirkistysalue on metsäkaistale, joka erottaa lämpövoimalan ja urheiluhallin asuinkortteleista.

Roinilanpellosto kaupalliseen keskustaan kulkeva liikenne on johdettu Kellokosken torin kautta. Toria rajaavien kerrostalojen asukkaat voivat seurata torilla kulkijoita parvekkeiltaan tai tavata toisiaan torilla. Kerrostalot on suunniteltu sopimaan vanhuksille, jotka ovat usein päivisin kotona. Tori sijaitsee sairaalan läheisyydessä, jolloin se palvelee myös henkilökuntaa ja avohoidossa olevia potilaita.

Torin itälaidan kerrostalossa on kaksi aukkoa kevyen liikenteen reittejä varten. Toisen aukon läpi näkyy Björkenheimipuiston pitkä akseli. Vanha valtatie on kivetty ja korotettu torin edustalta. Torin taso on hieman sitä ylempänä. Torin länsilaidassa kasvaa valtapuu. Kadunkalusteita ja pyörätelineitä voi sijoittaa puun alle ja torin laidoille.

Vastapäätä toria Vanhan valtatieen toisella puolella on Kellokosken sairaalan U:n muotoinen sisäpiha. Pihan muodostavat rakennukset ovat 30-60 metrin päässä valtatiestä. Tällä hetkellä piha on sekalaisessa huolto-, oleskelu- ja paikoituskäytössä. Tulevaisuudessa alueen tai rakennusten käyttötarkoitus voi kuitenkin muuttua. Sitä varten suunnitelmaan on hahmoteltu toritilan täydennys. Pääkadun lävistämän torin esikuvana on ollut Hannu Kiiskilän ja Matti Rautiolan Perniön keskustakilpailun vuonna 1991 voittanut ehdotus "Solki".

Vanhan valtatieen vartta kulkevat kummallakin puolen kevyen liikenteen väylät. Ne on muutettu viihtyisämmiksi erottamalla ne puurivein Vanhasta valtatiestä ja kaupallisen keskustan puolella myös kortteleista. Kasvihuoneenaukean kohdalla tieliittymien määrä Vanhalta valtatieltä on vähennetty neljään.

Kasvihuoneenaukean sisäiset kadut ovat pihakatuja. Niiden lisäksi kortteleitahalkovat kevyen liikenteen väylät. Ne muodostavat verkoston, jossa on paljon reittivaihtoehtoja.

5.2.6 Kadut ja paikoitus

Kasvihuoneenaukean pohjoisosaan ajetaan Vanhalta valtatieltä Urheilutietä pitkin Navetankadulle tai Nystenintieltä Nuorisotielle. Alueen läpi ei pääse ajamaan. Eteläosaan ajetaan Nystenintieltä Kasvihuoneenkadulle tai torin eteläpuolisista liittymistä suoraan paikoitusalueille. Torin pohjoispuolinen liittymä on tarkoitettu vain kevyelle liikenteelle ja huoltoajolle.

Alueen sisäiset kadut ovat 10 metriä leveitä pihakatuja. Ajoväylän leveys on 6 metriä ja kummallakin puolella on 2 m lumenaurustilaa. Kaksi autoa mahtuu kohtaamaan ajoväylällä, mutta jalankulkijan on silloin väistettävä auruksiaan. Kerrostalojen porrashuoneiden päädyt työntyvät metrin katutilaan, samoin yläkerrosten parvekkeet. Paikoin katutilan leveys on vain 8 metriä. Risteysalueet on korotettu ja kivetty autoilijan huomion herättämiseksi.

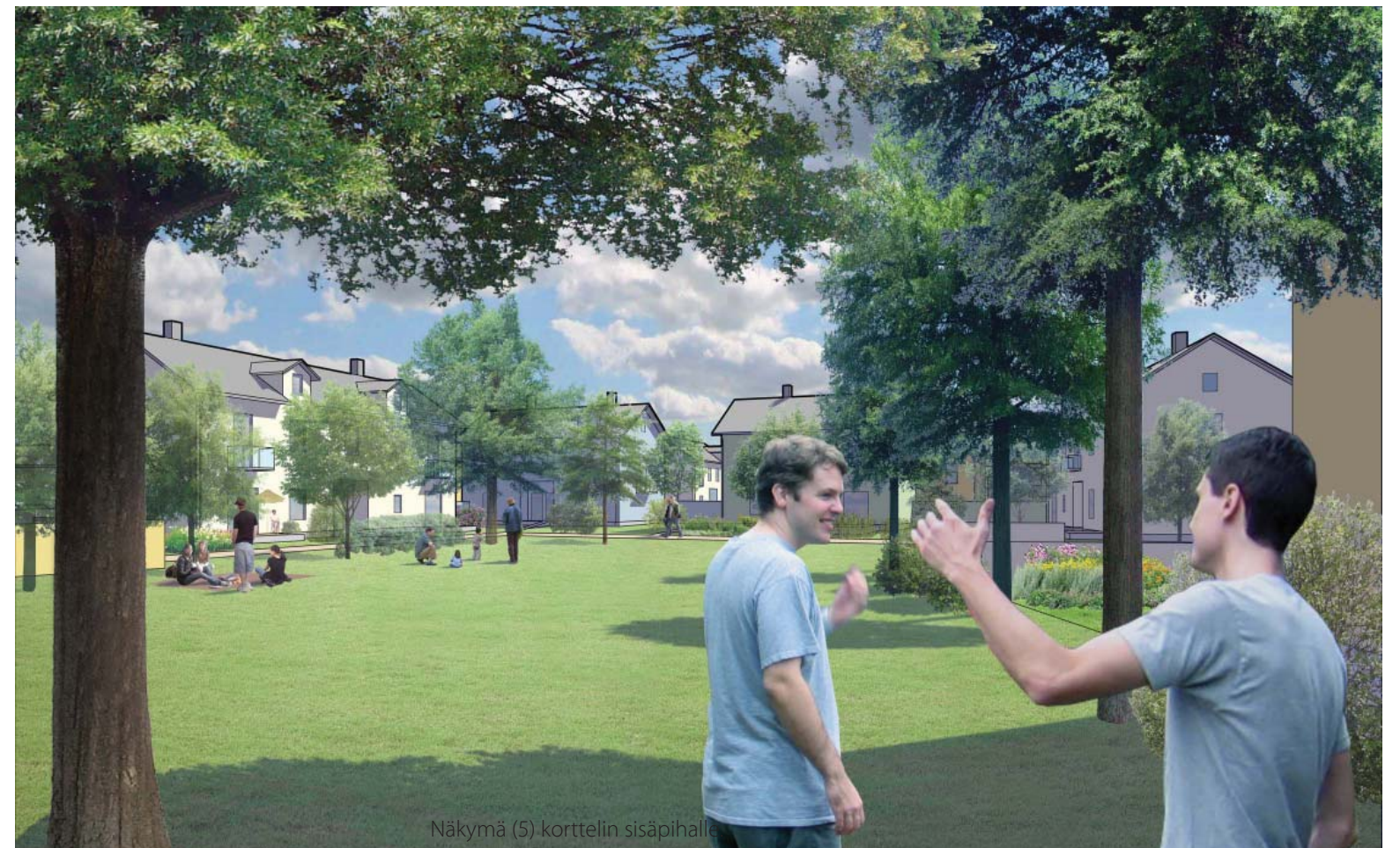
Asukaspysäköinti on hajautettu 10-12 auton pysäköintialueisiin. Torin laidan kortteleiden asukkaiden käytössä on myös yhteinen paikoitusalue. Autopaikkoja on varattu 1/60 kem². Puolet paikoista on katettu ja puolet aidattu. Autopaikkoja on myös talojen etupihoilla, joille autoja mahtuu lisää, jos autopaikkojen tarve on arvioitu väärin.

Torin liiketilojen asiakaspaikoitus sijaitsee yleisellä pysäköintialueella torin takana, jossa on 38 asiakaspaikkaa. Lisäksi Vanhan valtatievarrella on kaksi autopaikkaa Matkahuollon asiakkaille. Eteläisimmän liikerakennuksen paikoitus sijaitsee sen pohjoispuolella. Liiketilän määrää kaupallisessa keskustassa rajoittaa autopaikkojen viemä tila.

Vanha valtatie on tällä hetkellä Tiehallinnon aluetta ja voidaan myydä Tuusulan kunnalle kaduksi vasta sitten, kun Kellokosken läntinen ohitustie on tehty. Kierto liittymät voidaan rakentaa keskustan etelä- ja pohjoispuolelle jo sitä ennen.

Yllä ilmakuva Kasvihuoneenaukealle patoaltaan yltä. Alla näkymä korttelin sisäpihalle (5).

Näkymä (5) korttelin sisäpihalle.

5.2.7 Leikkaukset 1:500

Leikkaus A-A 1:500. Kaikkien leikkausten sijainnit on merkitty havainnekuvaan sivulle 22.

Leikkaus B-B 1:500.

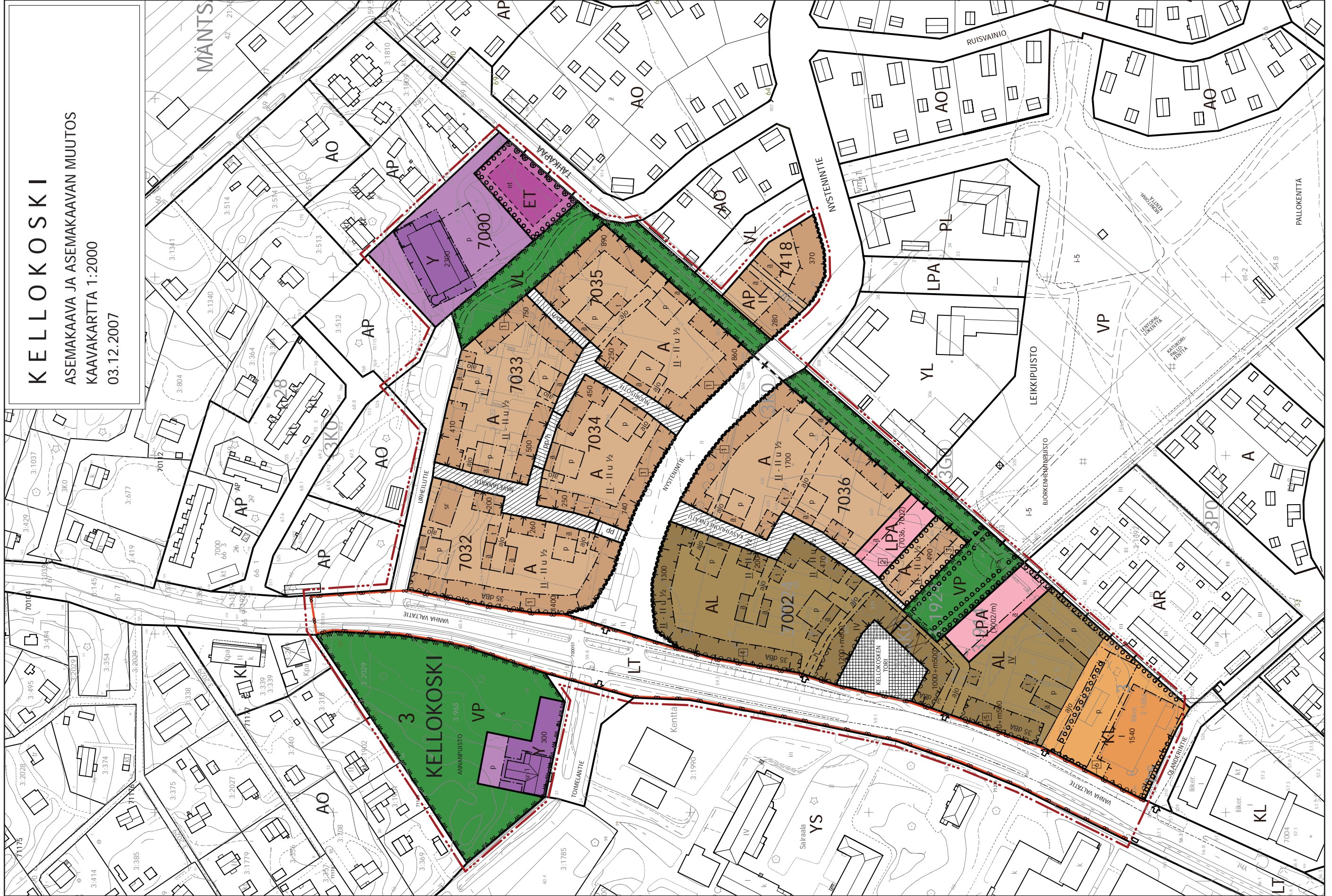

Leikkaus C-C 1:500.

Leikkaus D-D 1:500.

KELLOKOSKI
 ASEMAKAAVA JA ASEMAKAAVAN MUUTOS
 KAAVAKARTTA 1:2000
 03.12.2007

5.2.8 Asemakaavaluonnos ja määräykset

	Asuinrakennusten korttelialue. Alueelle saa rakentaa pientaloja, rivitaloja sekä pienkerrostaloja. Autopaikkoja on varattava pien- ja rivitaloille 1 ap / 60 kem ² tai vähintään 1.5 ap / asunto ja kerrostaloille 1 ap / 75 kem ² tai 1.2 ap / asunto. Lisäksi määräykset §1 - §9.		Poikkiviiva osoittaa rajan sen puolen, johon merkintä kohdistuu.		Säilytettävä puurivi.
	Asuinpienalojen korttelialue. Asuinpienalojen korttelialue. Alueelle saa rakentaa erillis- ja kytkettyjä pientaloja. Autopaikkoja on varattava 1.5 ap / asunto. Lisäksi määräykset §1 - §9.	3	Kunnanosan numero.		Ohjeellinen ajoyhteys.
	Asuin- ja liike- ja toimistorakennusten korttelialue. Alueelle saa rakentaa pientaloja, rivitaloja ja kerrostaloja. IV-kerroksisten kerrostalojen alakertoihin on rakennettava liiketilaa. Liiketilojen huolto-ovet on sijoitettava syvennyksiin ja suojattava säleikoilla. Autopaikkoja on varattava pien- ja rivitaloille 1 ap / 60 kem ² tai vähintään 1,5 ap / asunto ja kerrostaloille 1 ap / 75 kem ² tai 1.2 ap / asunto. Liiketilän kerrosalaa kohden autopaikkoja on varattava 1 ap / 40 kem ² . Lisäksi määräykset §1 - §9.	KELL	Kunnanosan nimi.		Ajoyhteys.
		7035	Korttelin numero.		Alueen sisäiselle huoltoliikenteelle varattu alueen osa.
		URHEILUTIE	Kadun tai puiston nimi.		Katualueen rajan osa, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää.
		2440	Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.		Ajoneuvoliittymän likimääräinen sijainti
		1200+m500	Lukusarja, jossa ensimmäinen luku ilmoittaa rakennusoikeuden ja toinen luku myymälätilaksi varattavan kerrosalan rakennusoikeuden.		Katualue.
	Liikerakennusten korttelialue. Varastointialueet on sijoitettava rakennuksen sisälle. Huoltopiha on erotettava muusta ympäristöstä umpinaisin aidoin. Liikennealueen puoleisissa julkisivuissa ja lähiympäristön käsittelyssä on kiinnitettävä erityistä huomiota kaupunkikuvallisiin seikkoihin. Rakentamisen laadun tulee sopia kylän keskustaan. Autopaikkoja on varattava 1 / 40 kem ² liikekerrosalaa. Lisäksi määräys §8.	IV	Roomalainen numero osoittaa rakennuksen, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.		Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu, jolla huoltoajo on sallittu.
		II	Alleiviivattu roomalainen numero osoittaa ehdottomasti käytettävän kerrosluvun.		Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu.
	Yleisten rakennusten korttelialue. Uudisrakennusten on muodoltaan ja mittasuhteiltaan sovitettava olemassaoleviin rakennuksiin. Julkisivujen on oltava puuverhoiltuja ja peittomaalattuja. Autopaikkoja on varattava vähintään 1/80 kem ² .	II u 1/2	Murtoluku roomalaisen numeron jäljessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta ullakon tasolla saa käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.		Sallitun kerrosalan lisäksi saa rakentaa yhteensä 20% sallitusta kerrosalasta ullakolle.
	Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue.		Rakennusala.		Alle 4 kerroksen korkuinen talo saa olla pituudeltaan korkeintaan 20 metriä ja syvyydeltään 8 metriä. Kerrostalojen porrashuoneiden on ulotuttava rungon läpi ja niihin on oltava pääsy kummaltakin puolelta taloa.
	Puisto.		Nuoli osoittaa rakennusalan sivun, johon rakennus on rakennettava kiinni.		Rakennuksissa on käytettävä harjakattoa. Kattokulman on oltava 28-33 astetta ja katemateriaalin tummanharmaaksi maalattua konesaumattua peltiä.
	Lähivirkistysalue.		Rakennusala, jolle saa sijoittaa talousrakennuksen.		Rakennuksissa tulee olla pystysuuntainen lautaverhoilu ilman vuorilautoja ja jakolistoja. Rakennukset tulee peittomaalata valkoiseksi, vaaleankeltaiseksi, lehmuskensivihreäksi tai siniharmaaksi. Vanhan Valtatien varrella sijaitsevat rakennukset tulee rapata em. väreillä. Ikkunapinta-alaa saa olla korkeintaan 25% julkisivun alasta.
	Yleisen tien alue.		Ohjeellinen rakennusala, jolle saa sijoittaa yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia rakennuksia ja laitoksia.		Jokaisella asunnolla tulee olla asuntopiha tai ranskalainen parveke. Parveke tai erkkeri saa työntyä julkisivusta esiin korkeintaan 1 metrin. Parvekkeita ei saa lasittaa. Etelään antaville pihaille julkisivun eteen tulee istuttaa varjostavia lehtipuita. Pihat tulee suojata pensasaidoin.
	Autopaikkojen korttelialue, joka on jaettava puu- ja pensasistutuksiin enintään 400 m ² :n osiin ja aidattava puuaidalla.		Rakennuspaikan tai alueen osa, jolla oleva puusto on säilytettävä siten, että sallitaan vain maisemahoidollisesti tarpeelliset toimenpiteet.		Korttelit on aidattava umpinaisella puuaidalla, jonka korkeus on 180-200 cm ja joka väriltään sopii viereisiin rakennuksiin.
LPA (7002/m)	Autopaikkojen korttelialue, jolle saa sijoittaa numeron osoittaman korttelin myymälätilojen autopaikkoja.		Kulttuurimaiseman ja kyläkuvan säilymisen kannalta arvokas rakennus, jonka ominaispiirteet tulee korjaus- ja muutostöissä säilyttää. Rakennusta ei saa purkaa. Suojeltaviksi määrättyjä rakennuksia ei lasketa kuuluviksi kokonaiskerrosalaan.		Kerrosalan lisäksi saa rakentaa yhteensä 20 % sallitusta kerrosalasta piharakennuksia ja katoksia asuinrakennuksista erilleen. Piharakennusten ja katosten tulee muodoltaan, materiaaleiltaan ja väriykseltään sopeutua asuinrakennuksiin. Jätehuollon ja kierrätyksen vaatimat rakennukset tulee sijoittaa talousrakennusten rakennusalalle.
	3 metriä kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.		Historiallisesti ja kyläkuvan säilymisen kannalta arvokas rakennus. Rakennuksessa ei saa suorittaa sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka tulevat turmelemaan julkisivujen tai vesikatkojen taiteellista tai historiallista arvoa. Rakennuksen saa purkaa, jos sen korjaaminen aiheuttaisi kohtuullista suurempia kustannuksia. Purenun rakennuksen tilalle on rakennettava muodoltaan ja julkisivuiltaan samantyyppinen rakennus. Suojeltaviksi määrättyjä rakennuksia ei lasketa kuuluviksi kokonaiskerrosalaan.		Rakentamattomat korttelinosat, joita ei käytetä liikenne-, huolto- tai oleskelualueina on istutettava tai pidettävä luonnonmukaisena huolitellussa kunnossa. Katualueen ja sen viereen rakennetun rakennuksen välinen alue on kivettävä.
	Kunnan raja.		Auton säilytyspaikkojen rakennusala, jolle on rakennettava korkeintaan 15 m:n pituisia autosuojia.		Katualueen viereiselle rakennusalalle rakennettavan asuinrakennuksen ensimmäisen kerroksen lattiapinnan tulee olla vähintään 700 mm viereistä tienpintaa korkeammalla.
	Kaupungin-tai kunnanosan raja.		Pysäköimispaikka, joka on jaettava puu- ja pensasistutuksiin enintään 400 m ² :n osiin ja aidattava puuaidalla.		
	Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.		Ohjeellinen alueen osa, jolla on sallittu maantäyttämisen ja muotoilu.		
	Osa-alueen raja.		Istutettava puurivi.		
	Ohjeellinen alueen tai osa-alueen raja.				

5.3 Ruukinlaakso

5.3.1 Tavoitteet ja rajoitukset

Kellokosken ruukin alueella on paljon mahdollisuuksia ja paljon ongelmia. Maaperä on saastunut ja jokitörmät epävakaita. Teollisuusrakennusten kunto huononee koko ajan ja kohta niitä ei enää voi pelastaa. Maaperästä ja teollisuusrakennuksista ei kummastakaan ole tehty riittäviä selvityksiä, jotta alueen tulevaisuus voitaisiin ratkaista.

Kellokosken tehdaskiinteistöt Oy on teettänyt maaperän kunnostussuunnitelman, mutta ei ole toteuttanut sitä. Maanomistaja odottaa tilaisuutta puhdistaa maaperä perusteellisemmin Tuusulan kunnan, valtion ja mahdollisesti EU:n tuella.

Tässä työssä laaditun Ruukinlaakson suunnitelman tarkoitus on olla keskustelun pohjana. Suunnitelman avulla voidaan hakea maaperän kunnostamiseen tukea ja keskustella Tuusulan kaavoittajien ja Museoviraston kanssa sopivasta rakentamisen määrästä. Suunnitelma voi myös antaa suuntaa lisätutkimuksille.

Ruukinlaakson länsirannalla rakentamisaletta rajoittaa maaperän epävakaus joen penkereellä (kartta s. 8). Itäpuolella maaperä on liian epävakaita rakentamiseen Lasipalatsin ja joen välissä. Kyseinen alue täytyy joka tapauksessa paaluttaa vakaammaksi, jos se otetaan julkiseen käyttöön. Kummallakaan puolella autopaikat eivät saa olla näkyvillä historiallisella alueella. Autopaikkoja on oltava 1 ap/75 kem².

Sekä Tuusulan kunta että Museovirasto vaativat, että uudisrakentamisen tulee sopia vanhaan ympäristöön. Ympäristöön sopiminen tarkoittaa tässä sitä, että uusien rakennusten yksityiskohtien tyyli ja ulkoverhous ovat samankaltaisia kuin vanhoissa rakennuksissa. Asuinrakennusten mittasuhteet ja ikkunajako poikkeavat kuitenkin väkisin teollisuusrakennuksista.

Vanhoja rakennuksia ei ole mitattu. Niiden kerroskorkeuksien, ikkunajakojen ja kannatusjärjestelmien sopimista asuinliike- tai toimistotiloiksi ei ole tutkittu. Jos asuinkäyttöön muuttaminen on ainut tapa saada teollisuusrakennukset kunnostetuksi, se voidaan Museoviraston mukaan

hyväksyä. Käyttötarkoitusta muutettaessa on kuitenkin säilytettävä talon henki.

Ruukin teollisuusrakennuksiin on ideoitu mm. Fiskars-tyyppistä taidekäsityöläisten yhteisöä, kirjastoa, melontakeskusta, ravintoloita ja Kellokosken ruukin museota. Asunnot voisivat olla ateljee- ja loft-asuntoja.

5.3.2 Asuinrakentaminen

Ruukinlaakson itärannan rakennusten käyttötarkoitukseen ei ole tässä työssä otettu kantaa. Asuinrakentamisena esitellään vain joen länsirannan uudisrakennukset.

Suunnitelmassa uudisrakennusten kerrosala on yhteensä 5800 m². Ne muodostavat kolme kortteliä uuden keskuskadun, Ruukinraitin, varrelle. Mutkitteleva Ruukinraitti yhdistää Ruukipolun ja Ylivers-taankujan. Kadun ja uusien rakennusten alta puretaan kolme historiallisesti vähäarvoista rakennusta. Jokuomaan viettävää rinnettä on muotoillaan.

Teollisuusrakennusten lähellä olevat kaksi uutta kortteliä rakennetaan teollisuustyyliin. Uudisrakennukset ovat kaksikerroksisia. Ulkoverhous on punatiili tai vaalea rappaus.

Kolmas uusi kortteli on lähempänä Työväenkasarmeja. Siinä on rinnakkain kolme Työväenkasarmin tyylistä 2-kerroksista puutaloa. Talot ovat punaisiksi maalattuja ja niissä on kuistit.

Kaikkien talojen runkosyvyys on 8 metriä. Taloissa on pellillä katetut harjakatot. Kortteleissa on yhteiset pihat ja lisäksi taloilla on omat pihat. Rakennukset ovat lähes kiinni kadussa. Niiden ensimmäisen kerroksen lattia on puoli metriä kadun tasoa korkeammalla, jotta asuntojen sisään ei näkisi.

kortteli	asumista kem ²	teollisuusrakennuksia kem ²	autopaikkoja	korttelin ala m ²
1	1120		22	4286
2	2262		18	6701
3	2400		20	5787
4		1460		487
5		6190	11	7157
6		2352	72	4382
7			12	255
yhteensä	5782	10 003	155	29 055

Ylempänä Ruukinlaakson suunnitelman tiedot. Kortteleiden numerot on merkitty havainnekuvaan. Keskellä ruukin purettavat rakennukset. Alhaalla varhainen luonnos Ruukinlaakson täydentämisestä. Ajatuksena oli tehdä alavirtaan pieni pato ja sille patolampi, jonka rannoille olisi rakennettu. Myöhemmin ilmeni, että patoja ei saa enää rakentaa, sillä ne haittaavat kalojen nousua joessa.

Ruukinlaakson havainnekuva 1:1000.

Ylimpänä on kartta Ruukinlaakson viheralueista. Puistot on merkitty vaalenvihreällä ja pihat tummanvihreällä. Keskellä on esitetty kevyen liikenteen reitit ja torialueet. Alimpana on kartta ajoneuvoliikenteen reiteistä ja pysäköintialueista. Pelkälle huoltoajolle tarkoitettut reitit on merkitty keltaisella.

5.3.3 Teollisuusrakennukset

Ruukinlaakson alueella on yhteensä 10 000 kem² vanhoja teollisuusrakennuksia. Näistä 9000 kem² sijaitsee Keravanjoen itärannalla. Teollisuusrakennukset soveltuvat huonosti asunnoiksi, koska niiden rungot ovat syviä eikä lähellä ole autopaikkoja. Rakennukset voidaan helpommin muuttaa palvelu-, toimisto- tai liiketiloiksi.

Itärannan kaakkoisnurkassa Vanhan valtatie varrella sijaitseva Lasipalatsi on Kellokosken keskustan eteläinen maamerkki. Se sopii hyvin julkiseksi tilaksi. Lasipalatsin pohjoispuolella on 2-kerroksinen uudisrakennus, joka täydentää tehtaalta johtajien huviloille johtavan akselin ja peittää Lasipalatsin pihan pysäköintikatokset pohjoisesta katsottaessa. Ruukinkujan itäpäätä on tässä suunnitelmassa siirretty tämän rakennuksen tieltä noin 10 metriä pohjoiseen Kellokosken sairaalan maille. Maanomistajan mukaan Ruukinkujan alle jäävän maan myynti on mahdollista.

5.3.4 Virkistysalueet ja kevyt liikenne

Ruukinlaakson tärkeimmät virkistysalueet ovat Keravanjoen rannat. Ne on suunnitelmassa osoitettu yhteiseksi alueeksi. Tarkoituksena on luoda alavirralla yhtä suosittuja oleskelupaikkoja kuin patoaltaan rannat ovat ylävirralla. Rantareiteiltä voi myös kalastaa.

Ruukinlaakson suunnitelmassa joen länsirantaa pitkin kulkee kevyen liikenteen reitti, joka alkaa aivan padon alta ja jatkuu uudisrakennusten ohi. Reitti kiertää Fiskarsinpuiston kautta Vanhalle valtatielle ja jatkuu sen ali Jokivarsipuistoon saakka. Itärannalla pengerrytetty polku alkaa ruukin nykyisestä kevyen liikenteen sillasta ja jatkuu Vanhan valtatie pohjoispuolelle. Siellä uusi kevyen liikenteen silta ylittää Keravanjoen. Kummaltakin polulta pääsee useasta kohdasta rinnettä ylös pihakaduille.

Kevyen liikenteen reitit varaavat rantaviivaa, jonka voisi myydä pihoksi. Julkisen paikkana se kuitenkin tuottaa enemmän iloa kellokoskelaisille. Hienojen rantareittien tarkoituksena on saada sellaiset ihmiset ulkoilemaan, jotka eivät ennen rantapolulla kävelemistään tienneet haluavansa tehdä sitä joka päivä.

Ruukinlaakson puistot ovat länsirannan Fiskarsinpuisto ja itärannan Lasipalatsinpuisto. Kummatkin ovat alhaalta jokivarresta avointa niittyä tai nurmea. Ylemmäksi on istutettu puita. Jokiuoman on haluttu näkyvän rakennuksista ja Vanhan valtatie sillalta. Toisaalta rakennusten on tarkoitus jäädä osittain kasvillisuuden taakse joen penkereiltä katsottuna.

Jokiuoma on palautettu luonnontilaan lisäämällä sinne kiviä ja kutusoraa. Tavoitteena on saada puurotujen palaamaan Keravanjokeen.

5.3.5 Kadut ja paikoitus

Ruukinlaakson länsirannan keskuskatu on Ruukinraitti. Se on mutkitteleva rakennuksilla ja aidoilla rajattu katu. Katutilasta on tarkoitus tulla mieleen tiivis teollisuusrakennusten rykelmä. Länsirannalla pysäköintipaikat on hajautettu 10-12 auton kentiin kortteleihin. Kaikki autopaikat on katettu.

Ruukinlaakson itärannalle Lasipalatsin ja joen väliin sijoitetaan lähes koko itärannan autopaikat. Rinteeseen upotetaan kaksikerroksiset autokatokset. Alakertaan ajetaan Lasipalatsinranta ja yläkertaan Lasipalatsin pihan kautta. Autopaikkoja on yhteensä 72. Tarvittaessa niitä mahtuu rinteeseen vielä lisää. Autokatokset jäävät joelta katsottuna istutusten taakse piiloon. Autopaikoista tulee kalliita, koska alue on stabiilitava ja maaperää puhdistettava. Rinteeseen ei kuitenkaan voi rakentaa muutakaan ja autopaikat on tehtävä jonkin.

Ruukinlaakson pohjoiskulmasta patoaltaan ranta-aukealta on suunnitelmassa poistettu paikoituskenttä. Ruukin palaneen porttirakennuksen kohdalle rakennetaan katos 11 autolle. Nämä autopaikat on tarkoitettu niille, jotka eivät pysty kävelemään Lasipalatsin mäelle.

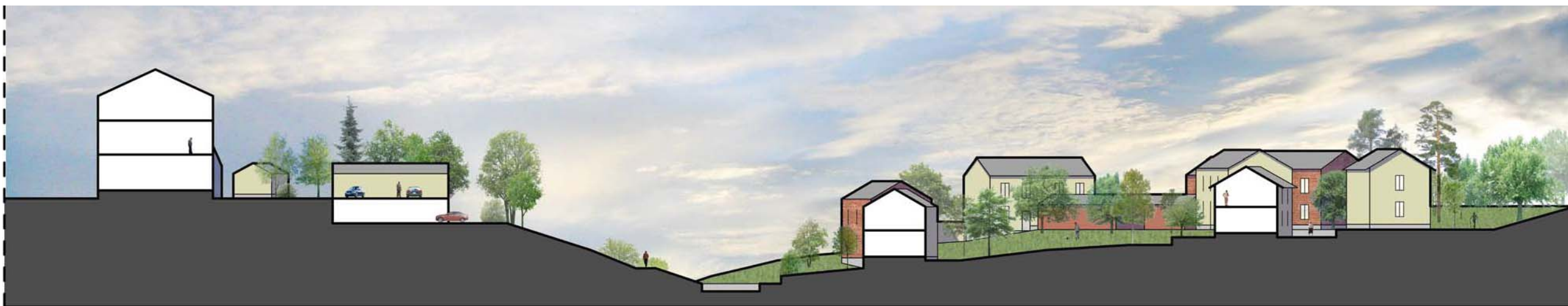
Oikealla ylhäällä on näkymä (1) Ruukinraitille ja alhaalla oikealla näkymä (2) Keravanjoelle. Vasemmalla alhaalla on ilmakuva täydennyksestä Ruukinlaaksosta. Kuva on otettu etelästä päin. Ylhäällä vasemmalla on näkymien sijaintikartta.

5.3.6 Leikkaukset 1:500

Leikkaus E-E 1:500. Leikkausten sijainnit on merkitty havainnekuvaan sivulle 32.

Leikkaus F-F 1:500.

Kellokosken rakeisuuskartta 1:10 000. Kasvihuoneenauekan uudisrakennukset punaisella ja Ruukinlaakson vihreällä. Liiketalojen ja sairaalan laajennukset violetilla.

6 Lähteet

Helasvuo, Olli. 1999. **Kellokosken ruukkialueen ja sen rakennusten kehitys**, Diplomityö, Arkkitehtiosasto, TKK.

Honkanen, Erkki (toim.). 2002. **Kellokosken kyläkirja**, Jyväskylä, Gummerus.

Härö, Mikko. 1988. **Tuusulan kulttuuri- maisema ja rakennettu ympäristö**, Tuusulan kunta.

Kuivanen, Kari. 2000. **Keravanjoen latvaosa – Kehittämissisio ja toimenpite-ehdotuksia**. Uudenmaan liitto.

Laiho, Arja. 1997. **Monimies Totti**. Jyväskylä, Gummerus.

Mattila, Tarja. 2000. **Kirkko Kellokoskel- la 200 vuotta**. Tuusulan seurakunta.

Mäkilä, Sirpa. 2007. **Keravanjoen ran- ta-alueiden kehittämissuunnitelma Tuusulan Kellokoskella**. Diplomityö, Arkkitehtiosasto, TKK.

Peltovuori, Risto. 1975. **Suur-Tuusulan historia II**. Tuusulan kunta, Järvenpään kaupunki ja Keravan kaupunki.

Ramboll Oy. 2007. **Kellokosken ruukki - alustava stabiilitarkastelu**.

Rosenberg, Antti. 1998. **Tuusulan histo- ria 1920-luvun alusta 1980-luvulle**. Jyväskylä, Gummerus.

Rosenberg, Antti ja Selin, Rauno. 2005. **Suur-Tuusulan historia III**. Helsinki, Yli- opistopaino.

Tenkanen, Marjaana. 2005. **Kellokosken ruukki - Teollisuusalue rakennus- muistomerkkinä**. Helsinki, LIKE.

Tiehallinto ja Tuusulan kunta. 2004. **Tuu- sulan liikenneturvallisuussuunnitel- ma**.

Tuomas Santasalo Ky. 2007. **Kellokosken osayleiskaava – kaupallinen selvitys**. Tuusulan kunta.

Turunen, Mirja (toim.). 1998. **Ruukkien retki**. Museovirasto ja Matkailuliitto.

Tuusulan kunta. 2005. **Roinilanpellon ja Kellokosken keskustan yleissuunni- telma**.

Uudenmaan ympäristökeskus. 2007. **Kel- lokosken patoaltaan kunnostus- suunnitelma**.

Vahtera, Heli. 2006. **Vantaanjoen yh- teistarkkailu - vedenlaatu vuonna 2005**. Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys, Julkaisu 58/2006.

Viatek Oy ja Esko Rossi Oy. 1999. **Saastu- neen maaperän kunnostussuunni- telma**. Kiinteistö Oy Kellokosken tehtaas.

Ympäristöministeriö ja Museovirasto. 1993. **Rakennettu kulttuuriympäris- tö - Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt**.

Kartta-aineisto
Tuusulan opaskartta 1:20 000. Tuusulan kunta

Kellokosken kantakartta. Tuusulan kunta

Ajantasakaava. Tuusulan kunta

Tuusulan yleiskaava. Tuusulan kunta.

Kellokosken osayleiskaava 2020, luonnos. Tuusulan kunta

Maakuntakaava. Uudenmaan liitto

Maaperäkartta. GTK

Historialliset kartat. Sirpa Mäkilä Suomen kansallisarkiston karttojen mukaan

Vanhat valokuvat
Tuusulan museo

Ilmakuvat

Tuusulan kunta

Muut valokuvat:

Eila Lahdenperä ja Asko Honkanen ellei muuta mainittu.

Suullinen tieto ja kommentointi Tuusulan kunta

Kaava-arkkitehti Asko Honkanen
Kaavapäällikkö Pertti Kyyhkynen
Kaavapäällikkö Kaija Hapuoja
Liikenneinsinööri Jukka-Matti Laakso
Rakennustarkastaja Johanna Aho
Ympäristöpäällikkö Saku Nurminen
Liikuntapäällikkö Stefan Fröberg

TKK, arkkitehtiosasto

ma. professori Aija Staffans
professori Trevor Harris
professori Aino Niskanen
ma. professori Markku Hedman
tuntiopettaja, arkkitehti Vuokko Lehmus- puisto
tuntiopettaja, arkkitehti Anne Tervo
tuntiopettaja, DI Björn Silfverberg
yliopisto-opettaja Juhani Karanka
yliopisto-opettaja Antti Ahlava

Kotiseutuyhdistys Me Kellokoske- laiset r.y.

Anni Helasvuo
Hannu Helasvuo

Kellokosken Arboretumyhdistys

Erkki Honkanen

TE-keskus / Uudenmaan ympäristö- keskus

Kalataloustarkastaja Kai Samanen

Maakuntamuseo

Tutkija Sari Saresto

Tiehallinto

Maankäytön asiantuntija Hannu Palmén

NCC Oy

Maanhankkija Markku Hainari
Kiinteistöpäällikkö Timo Ojala
Asuntorakentamisyksikön johtaja Kari Si- tonen

ViaPipe Oy

Harri Sara

Maanomistajat

Helsingin ja Uudenmaan sairaan- hoitopiiri

Investointi- ja kehittämisjohtaja Anne Pri- ha

Kesko Oy

Verkostopäällikkö Sami Korhonen

Antti Seppälä

Genesta Oy

Hannu Tammia

As Oy Koivulehto

Isännöitsijä Tapio Korhonen

Nordea Oy

Kiinteistöpäällikkö Mauri Tolonen